

## บทที่ ๓

### พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิต

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิต โดยมีประเด็นในการศึกษา ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์กับโลกตามหลักอายตนะ ๖ พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิตในด้านต่างๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เทคโนโลยี โทษของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิต และบทสรุป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

#### ๓.๑ การปฏิสัมพันธ์กับโลกตามหลักอายตนะ ๖

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆของพระนิสิตนั้นต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกตามหลักอายตนะทั้ง ๖ การปฏิสัมพันธ์นั้นเป็นการกระทำหรือการประกอบกิจกรรมระหว่างสิ่งสองสิ่งหรือสิ่งหลายสิ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ ไม่ว่าผลลัพธ์นั้นจะออกมาในทางที่ดีมีประโยชน์หรือออกมาในทางที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งที่กำลังกระทำหรือตอบโต้อยู่นั้น ซึ่งในการปฏิสัมพันธ์ทางอายตนะของพระนิสิตที่มีต่อเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเห็นได้ว่าอายตนะนั้น ทำให้เกิดความรู้ซึ่งเกิดจากการเชื่อมต่อกันระหว่างอายตนะภายนอกกับอายตนะภายใน เมื่ออายตนะภายในซึ่งเป็นแดนรับรู้กระทบกับอารมณ์ คืออายตนะภายนอก ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกรู้ ก็จะทำให้เกิดความรู้จำเพาะด้านของอายตนะแต่ละอย่างๆ ขึ้น เช่น ตากระทบรูป เกิดความรู้ เรียกว่า เห็น หูกระทบเสียง เกิดความรู้ เรียกว่า ได้ยิน เป็นต้น ความรู้จำเพาะแต่ละด้านนี้เรียกว่า วิญญาณ แปลว่า ความรู้แจ้ง คือรู้อารมณ์ ดังนั้นจึงมีวิญญาณ ๖ อย่าง เท่ากับอายตนะ และอารมณ์ ๖ คู่ คือ วิญญาณทางตา ได้แก่ เห็น วิญญาณทางหู ได้แก่ ได้ยิน วิญญาณทางจมูก ได้แก่ ได้กลิ่น วิญญาณทางลิ้น ได้แก่ รู้รส วิญญาณทางกาย ได้แก่ รู้สิ่งต้องกาย วิญญาณทางใจ ได้แก่ รู้อารมณ์ทางใจ หรือรู้เรื่องในใจ

การรับรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อวิญญาณเกิดขึ้น ซึ่งโดยปกติวิญญาณจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดการกระทบกันระหว่างอายตนะภายนอกกับอายตนะภายใน แต่ในบางกรณีก็ไม่เกิดการรับรู้ เช่น ถูกสัมผัสขณะหลับ หรือมองสิ่งต่างๆ ขณะเหม่อลอย จะไม่เกิดการรับรู้ใดๆ การรับรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีองค์ประกอบเกิดขึ้นครบทั้ง ๓ อย่าง ได้แก่ อายตนะ อารมณ์ และวิญญาณ เรียกว่าผัสสะ หรือสัมผัส แปลว่า การกระทบ หรือหมายความว่า การบรรจบพร้อมกันแห่งอายตนะ อารมณ์ และวิญญาณ เมื่อผัสสะเกิดขึ้น กระบวนการรับรู้ก็ดำเนินต่อไป เริ่มตั้งแต่ความรู้สึกระท่ออารมณ์ที่รับรู้เข้ามานั้น การจำหมาย การคิดปรุงแต่ง ตลอดจนการแสดงออกต่างๆ ที่สืบเนื่องไปตามลำดับ ความรู้สึกต่ออารมณ์ที่รับรู้เรียกว่า เวทนา แปลว่า การเสวยอารมณ์ หรือการเสพสอารมณ์ คือ ความรู้สึกต่ออารมณ์ที่รับรู้เข้ามานั้นโดยเป็นสุขสบาย ไม่สบาย หรือเฉยๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเวทนามีการเกิดตามช่องทางของอายตนะที่เกิดขึ้น เช่น เวทนาที่เกิดจากสัมผัสทางตา เวทนาที่เกิดจากการสัมผัสทางหู เป็นต้น ซึ่งสามารถจัดระดับเวทนาออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ สุข ทุกข์ อทุกขมสุข หรือถ้าจัดให้ละเอียดลงไปอีกก็จะได้ ๕ ระดับ ได้แก่ สุข ทุกข์ โสมนัส โทมนัส และ อุเบกขา

ในส่วนของคุณค่าทางจริยธรรมของอายตนะนั้น พระพรหมคุณาภรณ์ได้แสดงให้เห็นมีดังต่อไปนี้

๑. อายตนะเป็นจุดเริ่มต้น และเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของทางแยกระหว่างกุศลกับอกุศล ทางสายหนึ่งนำไปสู่ความประมาทมัวเมา ความชั่ว และการหมกตึดยอยู่ในโลก อีกสายหนึ่ง นำไปสู่ความรู้เท่าทัน การประกอบกรรมดี และความหลุดพ้นเป็นอิสระ ความสำคัญในเรื่องนี้อยู่ที่ว่า หากไม่มีการฝึกฝนอบรมให้เข้าใจและปฏิบัติในเรื่องอายตนะอย่างถูกต้องแล้ว ตามปกติมนุษย์จะถูกชักจูงล่อให้ดำเนินชีวิตในทางที่มุ่งเพื่อแสวงหาความสุข เสวยโลก เทียบทำการต่างๆ เพียงเพื่อแสวงหารูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่ชอบใจและความสนุกสนานบันเทิงต่างๆ มาปรนเปรอตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย และใจอยากของตน พอพูนความ โกรธ หลง แล้วก่อให้เกิดความวุ่นวายเดือดร้อนทั้งแก่ตนและผู้อื่น คนจำนวนมาก บางที่ไม่เคยได้รับการเตือนสติให้สำนึกหรือยังคิดที่จะพิจารณาถึงความหมายแห่งการกระทำของตนและอายตนะที่ตนปรนเปรอบ้างเลย และไม่เคยปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกอบรมหรือสังวรระวังเกี่ยวกับอายตนะหรืออินทรีย์ของตน จึงมีแต่ความลุ่มหลงมัวเมายิ่งขึ้น

การแก้ไขในเรื่องนี้ ส่วนหนึ่งอยู่ที่การสร้างความรู้เท่าทันความหมายของอายตนะ และสิ่งที่เกี่ยวข้องว่าควรจะมีบทบาทและความสำคัญในชีวิตของตนแค่ไหน เพียงไร และอีกส่วนหนึ่งให้มีการฝึกฝนอบรมด้วยวิธีประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุม การสำรวมระวังใช้งาน และรับใช้อายตนะเหล่านั้นในทางที่จะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ชีวิตของตนเองและสังคม

๒. อายตนะเป็นแหล่งที่มาของความทุกข์ทรมาน ซึ่งเป็นเป้าหมายแห่งการดำเนินชีวิตทั่วไป และความเพียรพยายามเฉพาะกิจแทบทุกอย่างของปุถุชน ด้านสุขก็เป็นการแสวงหา ด้านทุกข์ก็เป็นการหลีกเลี่ยง นอกจากสุขทุกข์จะเกี่ยวเนื่องกับปัญหาความประพฤติดีประพฤติชั่วดังกล่าวข้อหนึ่งแล้ว ตัวความสุขทุกข์นั้น ก็เป็นปัญหาอยู่ในตัวของมันเอง ในแง่คุณค่า ความมีแก่นสาร และความหมายที่จะเข้าพึงพาอาศัยมอบกายถวายชีวิตให้อย่างแท้จริงหรือไม่ คนไม่น้อย หลังจากกระดมเรียวแรงและเวลาแห่งชีวิตตนวิ่งตามหาความสุขจากการเสวยโลกจนเหนื่อยอ่อนแล้วก็ผิดหวัง เพราะไม่ได้สมปรารถนาบ้าง เมื่อหารสอร่อยหวานชื่น ก็ต้องเจอรสขื่นขมด้วย บางที่ยิ่งได้สุขมาก ความเจ็บปวดเศร้าสลับกลับยิ่งทวีล้าหน้า

การศึกษาเรื่องอายตนะนี้ มุ่งเพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันสภาพความจริง และประพฤติปฏิบัติด้วยการวางท่าทีที่ถูกต้อง ไม่ให้เกิดเป็นพิษเป็นภัยแก่ตนและผู้อื่นมากนัก อย่างน้อยก็ให้มีหลัก พอรู้อย่างออกที่จะแก้ไขตัว นอกจากระมัดระวังในการใช้วิธีการที่จะแสวงหาความสุขเหล่านั้นแล้ว ยังเข้าใจขอบเขตและขั้นระดับต่างๆ ของมัน แล้วรู้จักหาความสุขในระดับที่ประณีตยิ่งขึ้นไปด้วย ความประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับความสุขทุกข์นี้ ย่อมเป็นเรื่องของจริยธรรมไปด้วยในตัว

๓. อายตนะ ในแง่ที่เป็นเรื่องของกระบวนการรับรู้และการแสวงหาปัญญา ก็เกี่ยวข้องกับจริยธรรมตั้งแต่จุดเริ่มต้น เพราะถ้าปฏิบัติในตอนเริ่มแรกไม่ถูกต้อง การรับรู้ ก็จะไม่บริสุทธิ์ แต่จะกลายเป็นกระบวนการรับรู้ที่เสวยเสวยโลก หรือเป็นส่วนประกอบ ของกระบวนการแบบสังสารวัฏไปเสีย ทำให้ได้ความรู้ที่บิดเบือน เอนเอียง เคลือบแฝง มีอคติ ไม่ถูกต้องตรงตามความจริง หรือตรงกับสถานะตามที่มันเป็น การปฏิบัติในทางจริยธรรม ที่จะช่วยแก้ปัญหานี้ ก็คือวิธีการที่จะรักษาจิตให้

ดำรงอยู่ในอุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลาง มีจิตราบเรียบเที่ยงตรงไม่เอนเอียง ไม่ให้ถูก อำนาจกิเลส มีความพอใจไม่พอใจ เป็นต้น เข้าครอบงำ

๔. การปฏิบัติทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับอายตนะโดยตรงบ้าง โดยอ้อมบ้าง มีหลายอย่าง บางอย่างก็มีไว้เพื่อใช้ในขั้นตอนต่างๆ กัน ทั้งนี้สุดแต่ว่าปัญหามักจะเกิดขึ้นที่จุดใด ทุกข์และบาปอกุศลมักได้ช่องเข้ามาที่ช่วงใดตอนใด อย่างไรก็ตามท่านมักสอนย้ำให้ใช้วิธีระวังหรือป้องกันตั้งแต่ช่วงแรกที่สุดคือ ตอนที่ยายตนะรับอารมณ์ที่เดียว เพราะจะทำให้ปัญหาไม่เกิดขึ้นเลย จึงเป็นการปลอดภัยที่สุดในทางตรงข้าม ถ้าปัญหาเกิดขึ้นแล้ว คือบาปอกุศลธรรมได้ช่องเข้ามาแล้ว มักจะแก้ไขยาก เช่น เมื่อปล่อยให้อารมณ์ที่ล่อเร้าเย้ายวน จิตถูกปรุงแต่งจนราคะหรือโลภะ โทสะ โมหะ เกิดขึ้นแล้ว ทั้งที่รู้ผิดชอบชั่วดี มีความสำนึกในสิ่งชอบธรรมอยู่ แต่ก็ทนต่อความเย้ายวนไม่ได้ ลุอำนาจกิเลส ทำบาปอกุศลลงไป ด้วยเหตุนี้ท่านจึงย้ำวิธีระมัดระวังป้องกันให้ปลอดภัยไว้ก่อนตั้งแต่ต้น

องค์ธรรมสำคัญที่ใช้ระมัดระวังตั้งแต่ต้น ก็คือ สติ ซึ่งเป็นตัวควบคุมจิตไว้ให้อยู่กับหลัก หรือ พุทธอภินัยหนึ่ง เหมือนเชือกสำหรับดึงจิต สติที่ในขั้นระมัดระวังป้องกันเกี่ยวกับการรับอารมณ์ของอายตนะแต่เบื้องต้นนี้ ใช้ในหลักที่เรียกว่า อินทรีย์สังวร ซึ่งแปลกันว่า การสำรวมอินทรีย์ เรียกอีกนัยหนึ่งว่า การคุ้มครองทวาร หมายถึงการมีสติพร้อมอยู่ เมื่อรับอารมณ์มีรูปเป็นต้น ด้วยอินทรีย์มีตาเป็นอาทิ ก็ไม่ปล่อยให้นิมิตหมายต่างๆ อันจะเป็นเหตุให้เกิดความติดพันขุ่นเคืองพอใจไม่พอใจ แล้วถูกอกุศลธรรมเข้าครอบงำจิตใจ การปฏิบัติตามหลักนี้ ช่วยได้ทั้งด้านป้องกันความชั่วเสียหาย ป้องกันความทุกข์ และป้องกันการสร้างความรู้ความคิดที่บิดเบือนเอนเอียง อย่างไรก็ตาม การที่จะปฏิบัติให้ได้ผล มีใช้ว่าจะนำหลักมาใช้เมื่อไรก็ได้ตามปรารภณา เพราะสติจะตั้งมั่นเตรียมพร้อมอยู่เสมอ จำต้องมีการฝึกฝนอบรม อินทรีย์สังวรจึงต้องมีการซ้อมหรือใช้อยู่เสมอ การฝึกอบรมอินทรีย์ มีชื่อเรียกว่า อินทรีย์ภาวนา ผู้ที่ฝึกอบรมหรือเจริญอินทรีย์แล้ว ย่อมปลอดภัยจากบาปอกุศลธรรม ความทุกข์ และความรู้ที่เอนเอียงบิดเบือนทั้งหลาย เพราะป้องกันไว้ได้ก่อนที่สิ่งเหล่านั้นจะเกิดขึ้น หรือแม้หากความพอใจไม่พอใจจะหลุรุดเกิดขึ้นมา ก็สามารถระงับ หรือสลัดทิ้งไปได้เร็วพลัน อินทรีย์สังวรนี้ จัดว่าเป็นหลักธรรมในขั้นศีล แต่องค์ธรรมสำคัญเป็นแกนคือสติ นั้นอยู่ในจำพวกสมาธิ ทำให้มีการใช้กำลังจิตและการควบคุมจิตอยู่เสมอ จึงเป็นการฝึกอบรมสมาธิไปด้วยในตัว<sup>๑</sup> ความสำรวมอินทรีย์ไม่ได้หมายถึง การปิดหู ปิดตาไม่ให้เห็น ไม่ให้ได้ยิน เป็นต้น ในขั้นต้น หมายถึงการควบคุมจิตใจ ควบคุมความรู้สึกได้ในเมื่อเกิดความรู้ทางตา หู เป็นต้น ไม่ให้ถูกชักจูงไปในทางที่ถูกกิเลสครอบงำ ในขั้นสูง เมื่อกลายเป็นผู้เจริญอินทรีย์แล้ว มีความหมายถึงขั้นเป็นนายเหนือความรู้สึกต่างๆ ที่จะเกิดจากการรับรู้เหล่านั้น สามารถบังคับให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ได้ตามต้องการ

จากการศึกษาคุณค่าทางจริยธรรมของอายตนะ แสดงให้เห็นว่าอายตนะทั้ง ๖ นั้น มีคุณค่าในฐานะอายตนะเป็นจุดเริ่มต้นของกุศลและอกุศล อายตนะเป็นแหล่งที่มาของความสุขความทุกข์ อายตนะ ในแง่ที่เป็นเรื่องของกระบวนการรับรู้และการแสวงปัญญา ทำให้การปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกของพระนิสิตต้องใช้สติในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสม ถูกต้อง สมควรแก่สมณ-เพศ

<sup>๑</sup> พระพรหมญาณคุณากรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๖๓.

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า การปฏิสัมพันธ์กับโลกตามหลักอายตนะ ๖ นั้นพระนิสิตต้องรู้จักวางท่าที ที่เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิตนั้น จะต้องสำรวจระวังทุกอย่างในอายตนะทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ในการใช้อย่างแท้จริง ไม่ติดในวัตถุสิ่งของทางเทคโนโลยีจนเกินไป และต้องไม่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกินความพอดีจนกระทบต่อสายตาผู้พบเห็น ถูกมองไปในทางลบ จนทำให้มีผลกระทบต่อศรัทธาของชาวพุทธ

## ๓.๒ พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิตในด้านต่างๆ

### ๓.๒.๑ การใช้เพื่อสืบค้นข้อมูลด้านการศึกษา

วิธีการเดิมในการค้นข้อมูลเพื่อการศึกษาของพระนิสิตนั้นต้องเปิดหาจากหนังสือแต่ละเล่มเป็นตั่งๆก็มี เพื่อจะหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ซึ่งกว่าจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความต้องการก็ต้องใช้เวลาในการค้นหาเป็นเวลามาก จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่จะหาข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็วทันใจ

พระนิสิตในสมัยปัจจุบันนี้สามารถสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้ง่ายและรวดเร็ว โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ในการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา จากการสัมภาษณ์ พระอิสราวุธ จิตตปสาโท<sup>๒</sup> ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นข้อมูลทางการศึกษานั้น ควรเป็นไปในลักษณะของการศึกษาค้นคว้าสิ่งที่เป็นองค์ความรู้อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการศึกษา เช่น ใช้ค้นคว้าหาคำตอบให้กับปัญหาที่ยังเคลือบแคลงสงสัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ พระครูสุตวราร<sup>๓</sup> ที่กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศควรใช้เพื่อค้นคว้าวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่ศึกษา และถือว่าการสืบค้นข้อมูลเป็นการนำความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต มาใช้ในการศึกษาหาความรู้ ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยการใช้งานอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการศึกษา ก่อนจะเริ่มต้นการค้นหาก็เกี่ยวกับการศึกษานั้น ต้องมีการเตรียมตัวดังนี้

๑. ผู้ค้น จะต้องทราบว่าจะตนเอง ต้องการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใด นอกจากนี้จะต้องมีข้อมูลส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการจะค้นหา เช่น ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่องที่เรากำลังต้องการค้นหา ถ้าไม่รู้ให้กำหนดหัวเรื่องหรือคำสำคัญแทนก็ได้

๒. รู้จักแหล่งสารสนเทศหรือเครื่องมือที่จะใช้ค้นหา เช่น ถ้าคุณต้องการค้นหารายการบรรณานุกรมงานวิจัยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรจะใช้ฐานข้อมูลใดค้นหา จึงจะได้ข้อมูลตามที่ต้องการ เป็นต้น ดังนั้น สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้ค้นจะต้องรู้จักแหล่งสารสนเทศและฐานข้อมูลหรือเครื่องมือค้นหาที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่ต้องการ

๓. ต้องรู้จักวิธีการใช้แหล่งสารสนเทศ ฐานข้อมูลหรือเครื่องมือที่ใช้ค้นหา เช่น รู้จักวิธีค้นหาแบบพื้นฐาน หรือหากจะให้ดีก็ควรรู้จักการค้นหาแบบขั้นสูงด้วย นอกจากนี้ยังต้องรู้จักวิธีการจัดการ

<sup>๒</sup> สัมภาษณ์ พระอิสราวุธ จิตตปสาโท, ๓๓ ปี หัวหน้าห้องนิสิตชั้นปีที่ ๓ สาขารัฐศาสตร์, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๗

<sup>๓</sup> สัมภาษณ์ พระครูสุตวราร, ๕๒ ปี หัวหน้าห้องนิสิตชั้นปีที่ ๔ สาขารัฐศาสตร์, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๗

ผลลัพธ์ ได้แก่ การบันทึก การส่งพิมพ์ การส่งข้อมูลทาง E-mail การจัดการรายการบรรณานุกรม เป็นต้น

๔. รู้จักกฎ กติกา มารยาทในการใช้แหล่งสารสนเทศ ฐานข้อมูลหรือเครื่องมือค้นหา เนื่องจากปัจจุบันได้มีการละเมิดลิขสิทธิ์กันมากขึ้น

ซึ่งบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาคงไม่แตกต่างจากบทบาทของเทคโนโลยีที่มีต่อส่วนอื่นของสังคมเท่าใดนัก ตรงที่เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มีความแรงผลักดันและมีผลกระทบต่อการศึกษา เมื่อโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทักษะที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีและเชี่ยวชาญจึงต้องเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วตามไปด้วย จากการเติบโตของเศรษฐกิจโลก การเพิ่มขึ้นของสังคมหลากหลายวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้และใช้ทักษะใหม่ๆ ในการศึกษาและวิชาชีพ ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพโดยผ่านทางการพูดและเขียน ต้องเรียนรู้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อหาวิธีในการแก้ปัญหา และพบกับสิ่งท้าทายในชีวิตประจำวัน และสำคัญที่สุดคือ การให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุก มีความสุขในการเรียน ซึ่งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาสามารถช่วยให้มีวิธีการศึกษาที่แปลกใหม่และนำไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ได้

ถ้าย้อนกลับมาดูพัฒนาการทางการศึกษาของประเทศไทยจะเห็นได้ว่าอาศัยความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสาร เป็นส่วนประกอบสำคัญในการพัฒนาการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียนมาตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล ตัวอย่างที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้ใช้ระบบนี้ในการจัดการศึกษาซึ่งพบว่า การจัดการศึกษาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านการสื่อสารทั้งสิ้น กล่าวคือ สมัยแรกที่กิจการไปรษณีย์เป็นที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง การสอนทางไกลก็จะไปเกี่ยวกับการบริการทางไปรษณีย์คือการเอาสิ่งพิมพ์ในรูปของตำราส่งไปทางไปรษณีย์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนที่บ้าน ต่อมาเมื่อวิทยุเข้ามามีบทบาทในการสื่อสาร มหาวิทยาลัยทางวิทยุก็เกิดขึ้น และใช้สื่อวิทยุซึ่งเป็นสื่อเสียงในการสอน และก็อาจมีสื่อสิ่งพิมพ์ประกอบด้วย และเมื่อโทรทัศน์เข้ามามีบทบาทในการสื่อสารมวลชน ก็เกิดมีมหาวิทยาลัยที่สอนโดยใช้โทรทัศน์ร่วมกับเอกสาร สิ่งพิมพ์ มาถึงยุคปัจจุบันมีการพัฒนา การด้านการสื่อสารหลายๆ อย่าง โดยมีความคิดว่าจะไม่ขึ้นอยู่กับสื่อใด สื่อสารหนึ่งเท่านั้น เพราะจะทำให้ใช้ประโยชน์ไม่ได้เต็มที่ ต้องใช้การสื่อสารหลายๆ รูปแบบที่เรียกว่า "การใช้สื่อสารแบบผสม" ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ในวงการศึกษาก็ได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้มากขึ้น อีกทั้งการสื่อสารอย่างรวดเร็วของอุปกรณ์และระบบสารสนเทศประเภทต่างๆ อาทิ คอมพิวเตอร์ ดาวเทียมสื่อสาร อินเทอร์เน็ต ทำให้วงการศึกษามีมาตรการในการส่งเสริม สนับสนุนเพื่อให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นไปอย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด เทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามามีบทบาทต่อการศึกษา โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคมมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา ดังนี้

๑. เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนช่วยเรื่องการเรียนรู้ ปัจจุบันมีเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ หลายด้าน มีระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ระบบสนับสนุนการรับรู้ข่าวสารเช่น การค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ใน World Wide Web เป็นต้น

๒. เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสมัยใหม่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารเพื่อการวางแผน การดำเนินการ การติดตามและประเมินผล ซึ่งอาศัยคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารโทรคมนาคมเข้ามามีบทบาทที่สำคัญ

๓. เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ในเกือบทุกวงการทั้งทางด้านการศึกษาก็จำเป็นต้องอาศัยสื่อสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล เช่น การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยใช้องค์ประกอบที่สำคัญช่วยสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่น การใช้โทรศัพท์โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เทเลคอมเฟอเรนซ์ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นข้อมูลทางการศึกษาของพระนิสิตนั้น เป็นไปเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในรายวิชาที่ได้ทำการศึกษา ให้เกิดความรวดเร็วในการทำงาน และเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต พระนิสิตเองก็ต้องระวังให้ดีในเรื่องของการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านั้น เพราะในความรวดเร็ว ความสะดวกสบาย ก็มีสิ่งที่พระนิสิตต้องปิดกั้นไว้ไม่ไปเกี่ยวข้อง เพราะอาจทำให้เกิดผลที่ไม่ดีต่อพระนิสิตตามมาภายหลังก็ได้

### ๓.๒.๒ การใช้เพื่อติดต่อสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารของพระในวิธีแบบเดิมคือต้องไปพบปะกันแล้วพูดคุยธุระกันตัวต่อตัว บางทีก็อยู่ไกลกันทำให้ต้องเดินทางเพื่อไปพบปะกันเสียเวลาในการเดินทางเพื่อไปพบกันเพื่อสนทนาถึงเรื่องราวต่างๆตามจุดประสงค์ของแต่ละครั้งของการสนทนา จึงถือว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไปพบปะกัน

จากการสัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์พานิช ฐิตสาโร<sup>๔</sup> ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของพระนิสิตต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ความคิด อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน งานด้านการติดต่อสื่อสารจึงเป็นหัวใจสำคัญของงานเลขานุการ ที่จำเป็นจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี ไม่ว่าจะเป็นการพูด การฟัง การเขียน การอ่าน ตลอดจนมีความสามารถในการใช้เครื่องมือสื่อสารชนิดต่างๆ เช่น โทรศัพท์ หรือการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารได้อย่างถูกต้อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระครูอินทวิธานยุต<sup>๕</sup> ที่กล่าวว่า การที่เราจะติดต่อสื่อสารกับใครในสมัยปัจจุบันนี้มีความสะดวกสบายมากขึ้น โดยการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือที่มีความทันสมัย แต่การใช้สิ่งเหล่านั้นต้องมีความระมัดระวังในการใช้ให้เหมาะสมกับความเป็นพระนิสิต และสมณสาธูป จึงจะเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยทั่วไปแล้วการติดต่อสื่อสาร ยังช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานเป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ก่อให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน

<sup>๔</sup> สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์พานิช ฐิตสาโร, ๔๔ ปี หัวหน้าห้องนิสิตชั้นปีที่ ๔ สาขารัฐศาสตร์, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๗

<sup>๕</sup> สัมภาษณ์ พระครูอินทวิธานยุต, ๕๕ ปี หัวหน้าห้องนิสิตชั้นปีที่ ๔ สาขารัฐศาสตร์, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๗

ฉะนั้น งานด้านการติดต่อสื่อสารจึงเป็นกระบวนการที่ใช้ส่งเรื่องราวข่าวสาร ข้อความ เรื่อง และภาพ ไปมาระหว่างกันทั้งภายในหน่วยงาน (Internal Communication) และภายนอกหน่วยงาน (External Communication)

องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย ส่วนสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่

๑. ผู้ส่ง หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการส่งข่าวสาร/ข้อมูลให้ผู้รับสารโดยมีวัตถุประสงค์ วิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ และลักษณะของผู้รับสารที่มีความแตกต่างกันในด้าน ภาษา วัฒนธรรม ความรู้สึก ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ และระดับความรู้ ซึ่งผู้ส่งสาร พึงตระหนักถึงการเลือก โอกาสและวิธีการที่เหมาะสมที่เอื้อให้ผู้รับสารเข้าใจและตอบสนองได้ง่าย

๒. ข่าวสาร/ข้อมูลส่วนประกอบของข่าวสาร ข้อมูล มิใช่เป็นเพียงถ้อยคำ หรือภาษาเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง โอกาสช่วงเวลา อารมณ์ ความรู้สึก โดยเฉพาะระดับเสียง มักเป็นตัวบอกภาวะทางอารมณ์ของผู้ติดต่อว่าเป็นความพอใจ โกรธไม่พอใจ หรือเศร้าใจ เป็นต้น

๓. สื่อที่ใช้การส่งสาร ผู้ส่งสารต้องมีการหลักในการเลือกสื่อที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

๔. ผู้รับ อาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่รับข้อมูล/ข่าวสาร และตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ฉะนั้นจึงพึงระมัดระวังการแปลความหมายว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง (fact) ส่วนใดเป็นความรู้สึก (feeling) ส่วนใดเป็นความคิดเห็น (thinking or opinion) และสามารถส่งข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ไปยังผู้ส่งข่าวสารได้ ซึ่งอาจจะบอกกล่าวถึงการรับข่าวสาร/ข้อมูล ตรวจสอบความเข้าใจ หรือแสดงความรู้สึกนึกคิด เป็นต้น ย่อมเพิ่มคุณภาพของการติดต่อสื่อสารให้มากยิ่งขึ้น

จากการสัมภาษณ์ สิทธา มุลหงส์<sup>๖</sup> ให้สัมภาษณ์ว่า ปัญหาของพระสงฆ์กับเทคโนโลยีอยู่ที่วัตถุประสงค์ว่าใช้เพื่ออะไร ใช้ในสิ่งที่ควรหรือไม่ควร แต่การพิจารณาว่าอะไรควรหรือไม่ควรก็มีใช้เรื่องที่ตัดสินใจได้ง่ายนัก เมื่อมีหลักในการเทียบเคียงแล้ว พระสงฆ์ก็ควรเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมโดยไม่ขัดกับพระธรรมวินัย " การที่พระภิกษุใช้อินเทอร์เน็ตในการหาความรู้ และเพื่อเผยแผ่ธรรมะ ส่งข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ ก็ไม่ใช่เรื่องไม่ดี แต่ถ้าใช้เพื่อการแซดเกี้ยวพาราสีผู้หญิง หรือท่องเว็บลามก ติดต่อสื่อสารในทางที่ไม่เกี่ยวกับพระธรรมวินัย ก็เป็นสิ่งไม่สมควร ซึ่งโลกปัจจุบันไม่ควรห้ามใช้อินเทอร์เน็ต เพราะเป็นการปิดกั้นการเข้าถึงข่าวสาร แต่สิ่งสำคัญคือการต้องถวายเป็นคำแนะนำให้พระสงฆ์รู้จักใช้อินเทอร์เน็ตให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสื่ออินเทอร์เน็ตจะมีคุณหรือโทษไม่ได้ด้วยตัวมันเอง สำคัญที่ผู้ใช้ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ อุดมลักษณ์ ประชุมลักษณ์<sup>๗</sup> ได้กล่าวว่า สำหรับคฤหัสถ์บางคนนั้นจะชอบนำข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อยของพระสงฆ์ที่นอกรัตนอกรอยบางรูปบางองค์มาสั่งห้ามย่อมไม่ถูกต้อง คอมพิวเตอร์ก็ดี อินเทอร์เน็ตก็ดี เทคโนโลยีอื่นๆเช่นหนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือเล่ม นิตยสาร หรือแม้แต่ละครโทรทัศน์และหรือภาพยนตร์ เครื่องมืออันทันสมัยเหล่านี้ หากรู้จักใช้จะเป็นประโยชน์

<sup>๖</sup> สัมภาษณ์ สิทธา มุลหงส์, อายุ ๕๑ ปี, ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดศรีสะเกษ, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗.

<sup>๗</sup> สัมภาษณ์ อุดมลักษณ์ ประชุมลักษณ์, อายุ ๕๔ ปี, ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗.

อย่างมหาศาลต้องงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนั้นถ้าเห็นพระใช้คอมพิวเตอร์(ในทางที่ถูกต้องดีงาม)ก็อย่ารีบไปตำหนิหรือตั้งป้อมมองท่านในแง่ลบประการใดเลย การที่จะตำหนิวิพากษ์วิจารณ์ใคร พระรูปไหน ก็ควรจำแนกแยกแยะเป็นกรณีๆไป ไม่ใช่เห็นพระด้อยการศึกษารูปเดียว ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อเล่นเกมอยู่ในกุฏิ แล้วก็พาดพิงว่าพระที่ใช้คอมพิวเตอร์แยะไปเสียทั้งหมด การติเรอทั้งโกศลนั้นไม่เป็นผลดีกับใครเลย ทั้งตัวผู้ถูกติและตัวผู้ติเอง ด้วยเหตุนี้ ก่อนที่จะตำหนิวิพากษ์วิจารณ์ใครก็ควรใช้วิจรรย์ญาณให้มากขึ้นหน่อย ลดอารมณ์และอคติลงเสียบ้าง เปิดพื้นที่ว่างให้สมองได้ใช้เหตุผลเยอะๆ การพระศาสนาในประเทศของเราจะก้าวไกลไปกว่านี้มาก ไม่ใช่เห็นพระไปซื้อคอมพิวเตอร์ที่ร้าน หรือนั่งจิ้มแป้นพิมพ์อยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์ในกุฏิ ก็รีบสรุปอย่างง่ายๆว่า "ตายแล้ว ศาสนาจะเสื่อม" ขอเตือนว่าศาสนาจะไม่เสื่อมเพราะพระรู้จักใช้เทคโนโลยีหรอก แต่ศาสนาจะเสื่อมก็เพราะการหมกมุ่นอยู่ในวิธีคิดหรือโลกทัศน์อันคับแคบของชาวพุทธอย่างเราๆทั้งหลายนี่เอง

ประเด็นการประพฤติปฏิบัติตัวของพระสงฆ์ในโลกแห่งเทคโนโลยียุคปัจจุบัน ได้ถูกหยิบยกให้เป็นประเด็นถกเถียงกันอยู่หลายครั้งหลายครา โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือของพระสงฆ์ ที่นับวันวัตถุนิยมขึ้นนี้ได้พัฒนาไปเป็นส่วนหนึ่งของการพูดคุยในชีวิตประจำวันระหว่างมนุษยสัตยาธิไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แล้ว

การที่พระสงฆ์ใช้โทรศัพท์มือถือในการติดต่อสื่อสาร หากมองอย่างเปิดใจกว้างว่าโทรศัพท์มือถือเป็นเพียงเครื่องมือในการเจรจาที่เปลี่ยนแปลงสถานภาพไปตามกาลเวลา ก็ไม่น่าจะติดขัดอันใด หากแต่ถ้าท่านใด เริ่มตามกระแสเปลี่ยนเครื่องโทรศัพท์ ให้เป็นรุ่นใหม่ มีลูกเล่นมากมายตามยุคสมัย ก็ดูไม่น่าจะเหมาะสมสักเท่าไร เพราะไม่ว่าจะมองมุมไหนก็ดูชอบกล เพราะนอกจากจะใช้ผิดวัตถุประสงค์แล้ว ยังมีคำถามตามมาเกี่ยวกับการได้มาครอบครองด้วยวิธีใดอีกด้วย ซึ่งหากมองว่ามีญาติโยมมาถวายให้ใช้ ก็ดูจะเป็นมุมมองที่ดี (เกินไป) เหลือเกิน

จากการสัมภาษณ์พระครูปริยัติคณานุรักษ์<sup>๔</sup> ให้สัมภาษณ์ว่า หากจะพูดกันในเรื่องของพระวินัยแล้ว แน่แน่นอนการใช้โทรศัพท์มือถือยังไม่ได้บัญญัติเป็นสิกขาบทอย่างป็นลายลักษณ์อักษร เพราะในสมัยพุทธกาลยังไม่มีโทรศัพท์มือถือ แต่ส่วนที่มีระบุอย่างชัดเจนในพระวินัยก็คือ สงฆ์จะต้องมีความสำรวมทางการพูด การคิด และการกระทำ พระสงฆ์จะต้องไม่พูดเจรจาเพื่อเจ้า พว้าเพรื่อ หรือพูดไร้สาระ ประเด็นของพระวินัยเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือ จึงน่าจะอยู่ที่ลักษณะการใช้มากกว่า ว่าใช้หรือไม่ใช้ หากพระนิสิตใช้เป็นเครื่องมือในการเจรจา โดยสำรวมระวังในทุกครั้งที่ใช้ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ยึดติดกับลักษณะรูปแบบของโทรศัพท์ ไม่ใช่โดยไม่จำเป็นเกินไป ก็น่าจะพิจารณาว่าสามารถใช้ได้อยู่ เพราะส่วนหนึ่งของค่าบริการรายเดือน บัตรเติมเงิน ทุกเดือนๆ ก็น่าจะมาจากปัจจัยที่ญาติโยมนำมาถวายอย่างแน่นอน

ในโลกแห่งสังคมดิจิทัลนั้น ความเหมาะสมของการใช้โทรศัพท์มือถือของเพศบรรพชิต จึงอยู่ที่การสำรวม กาย – วาจา – ใจ ของสงฆ์ว่าจะสามารถปฏิบัติได้มากน้อยแค่ไหน อย่างไร สมควรแก่การเคารพกราบไหว้หรือไม่ เพราะจริงๆแล้ว “ศีล” อันถือเป็นปกติวิสัยของสถานภาพที่ปุถุชนเป็นอยู่นั้น เป็นลักษณะเฉพาะที่ขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลว่าจะสามารถประพฤติปฏิบัติได้มากน้อยแค่ไหน ใครจะกระทำได้เป็นปกติมากกว่ากัน เพราะศีล ให้หรือรับกันไม่ได้ จะต้องปฏิบัติด้วยตนเองเท่านั้น จะห่วงก็

<sup>๔</sup> สัมภาษณ์ พระครูปริยัติคณานุรักษ์, ๖๓ ปี ,หัวหน้าสาขาวิชาพระพุทธศาสนา, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๗.



แต่ถ้าพระสงฆ์ไทย ยังหันไปไหวต่อกิเลสโลภียวัตถุ ใช้เครื่องมือใดๆ ผิดไปจากวัตถุประสงค์ ก็น่าเสียดาย แทนพระพุทธศาสนา จะใช้อะไรก็ตาม ควรจะต้องพิจารณาอย่างแยบคายตามแนวทางโยนิโสมนสิการ ถึงคุณประโยชน์หรือโทษ ไม่ยึดติดผูกมัดกับวัตถุนั้น ที่สำคัญต้องเป็นคนใช้ ไม่ใช่ให้สิ่งเหล่านั้นมาใช้อำนาจเหนือเรา

สรุป การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิตเพื่อการสื่อสารนั้นก็เพื่อประโยชน์ต่อพระศาสนาในสังคมยุคใหม่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารเพื่อรับนิมนต์ หรือช่วยงานพระศาสนาในส่วนอื่นๆ ซึ่งการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารนั้นพระนิสิตก็ต้องใช้อย่างมีสติ สำนวณระวังให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นพระซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของชาวพุทธ

### ๓.๒.๓ การใช้เพื่อเป็นสื่อในการเจริญจิตภาวนา

โดยทั่วไปแล้ว คนเข้าใจว่าการเจริญจิตภาวนาต้องนั่งสมาธิ เดินจงกรมเพียงฟังการนำทำกรรมฐานจากครูบาอาจารย์อย่างเดียวเท่านั้นจึงจะเรียกว่าการเจริญจิตภาวนา จึงเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งว่าเวลาสอนเด็กนักเรียนในการทำกรรมฐาน ในบางครั้งก็เป็นเรื่องยากในการสอนกรรมฐาน ซึ่งการเจริญจิตภาวนานั้นถ้ามีสื่อดนตรีมาประกอบจะช่วยให้การเจริญจิตภาวนานั้นเป็นไปได้

จากการสัมภาษณ์พระอธิการมโนกิจ อุทยญาโณ<sup>๙</sup> กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีเป็นเรื่องที่ตรงข้ามกับธรรมชาติ ในแง่ที่ว่ามันมุ่งจัดการกับสิ่งรอบตัว ขณะที่ธรรมชาติเน้นการจัดการกับตัวเอง เมื่อเทคโนโลยีล้อมรอบตัวเรามากขึ้นมันบีบคั้นไปทั้งหมด ทุกอย่างต้องเร่งรีบ ขณะเดียวกันจิตใจก็ส่งออกนอก ถูกดึงออกนอกตัว จนอยู่เฉยไม่ได้ ต้องวิ่งวุ่นไปทั่ว สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระอธิการดอน จนทโชโต<sup>๑๐</sup> ให้สัมภาษณ์ว่า เดิมนั้นเราไม่สามารถจะอยู่นิ่งได้นานๆ รอคำนานๆ แค่อึดใจเดียวไม่ได้ หากต้องวิ่งวุ่นและเร่งรีบแบบนี้ เราจะรู้จักตัวเองได้อย่างไร เราจะมีสติได้อย่างไร การเข้าถึงธรรมะจึงเป็นเรื่องที่ยากขึ้น เพราะธรรมะเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความสงบ การหันมามองตน ดูจิตใจของตนเอง

จากการสัมภาษณ์พระครูไพโรจน์วัฒนาทร<sup>๑๑</sup> ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คนเราจะมีสุขได้ก็ต้องรู้จัก "เป็นมิตรกับตัวเอง" คนเดิมนั้นไม่ค่อยเป็นมิตรกับตัวเองเท่าไร ถ้าเรารักตัวเองจริงอย่างที่พูดกันทำไมเราไม่ได้อยากอยู่กับตัวเองล่ะ ถ้าให้นั่งอยู่ในห้องคนเดียว จะทนได้นานสักแค่ไหน นั่งไปชั่วโมงเดียวก็กระสับกระส่าย เบื่อ เหงา อยากโทรศัพท์หาเพื่อน อยากนอนเฟส เล่นไลน์ อยากเล่นเกมออนไลน์ อยากเล่นปีย่อยอยากแชทกับเพื่อน พระสงฆ์ก็เหมือนกันก็มีบ้างเรื่องการใช้เทคโนโลยีต่างๆ แต่การใช้มันใช้อย่างจดจ่อมีสมาธิก็เป็นการฝึกจิตอีกแบบหนึ่ง ดังเช่นคำพูดของหลวงปู่พุทธทาสที่กล่าวว่า การทำงานก็คือการปฏิบัติธรรม การจะทำอะไรมันก็คือการฝึกจิตปฏิบัติธรรมได้เหมือนกัน

ในภาวะนี้ เราจะตกอยู่บนทางแพร่ง ทางหนึ่งก็คิดว่าเราต้องมีเงินให้มากกว่านี้ มีวัตถุให้มากกว่านี้ เราถึงจะมีความสุข เหมือนคนติดยาเสพติด ต้องใช้ยามากขึ้น หรือยาแรงขึ้น ถึงจะเพลิดเพลินเหมือนเก่า เหมือนนักการเมือง เสพติดในอำนาจก็ต้องแสวงหาอำนาจมากขึ้น หรือ

<sup>๙</sup> สัมภาษณ์ พระอธิการมโนกิจ อุทยญาโณ, ๔๕ ปี หัวหน้าห้องนิสิตชั้นปีที่ ๓ สาขาการจัดการเชิงพุทธ, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๗

<sup>๑๐</sup> สัมภาษณ์ พระอธิการดอน จนทโชโต, ๖๐ ปี หัวหน้าห้องนิสิตชั้นปีที่ ๔ สาขาการจัดการเชิงพุทธ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๗

<sup>๑๑</sup> สัมภาษณ์ พระครูไพโรจน์วัฒนาทร, ๕๑ ปี หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์, ๒ ธันวาคม ๒๕๕๗.

ตำแหน่งสูงขึ้น คนที่ติดเทคโนโลยีก็เช่นกัน พอมีแล้วยังไม่พอใจ อยากได้สินค้ารุ่นใหม่ขึ้น แพงขึ้น ดีขึ้น

อีกทางหนึ่ง คือการหันหลังให้กับสิ่งเหล่านั้น แล้วมาหาธรรมะ เหมือนกับชาวตะวันตกที่มีความเจริญทางวัตถุสูงมาก เสพสุขกันเต็มที่ทั้ง ตา หู จมูก ลิ้น กาย แล้วก็รู้สึกอึดอัด เบื่อหน่ายวัตถุ จึงหันเข้าหาธรรมะ ในอเมริกา ยุโรป คนจึงสนใจพุทธศาสนาหรือทำสมาธิภาวนามากขึ้น

ในชีวิตประจำวันของพระนิสิตทุกรูป ที่ถูกรายล้อมไปด้วยเทคโนโลยี เราก็สามารถมีชีวิตสงบเย็นได้ โดยใช้หลักการดังต่อไปนี้

๑. ความพอดีและความสันโดษ คือใช้เทคโนโลยีหรือเสพวัตถุแต่พอดี ทั้งในแง่เวลาและปริมาณ คือถ้าเราใช้เทคโนโลยีแต่พอดี เราก็มีเวลามากขึ้นในการทำสิ่งอื่นที่มีความสำคัญ ดังนั้นจึงควรกำหนดเวลาให้ตัวเอง ว่าวันหนึ่งจะใช้เวลากับเฟซบุคนานเท่าไร เล่นเกมนานเท่าไร จะแชทนานเท่าไร ดูทีวีนานเท่าไร ถ้าไม่กำหนด ไม่มีวินัย ความพอดีก็เกิดขึ้นได้ยาก

๒. มีสติ สติช่วยให้เราไม่หลงเพลินกับการเสพเทคโนโลยี รู้จักหยุดเมื่อถึงเวลา ถ้าไม่มีสติ ก็จะหลงจนเพลิน จนเสียงานเสียการ บางคนดูละครเกาหลีตั้งแต่หัวค่ำยันสว่าง แล้วก็มาบ่นว่าทำอะไรดี ตีละครเกาหลีจนไม่มีเวลาทำงาน

๓. ต้องรู้คุณค่าและโทษ ของทุกสิ่งมีทั้งคุณและโทษ ใช้ให้มันเป็นคุณมากกว่าโทษ

๔. แยกแยะระหว่างคุณค่าแท้กับคุณค่าเทียม ใช้หรือบริโภคสิ่งต่าง ๆ โดยมุ่งคุณค่าแท้มากกว่าคุณค่าเทียม

ถ้าทำเช่นนี้ได้ เราจะเป็นนายเทคโนโลยี ไม่ใช่ปล่อยให้เทคโนโลยีมาเป็นนายเรา เราจะมีเวลาว่างมากขึ้น รวมทั้งมีเวลาสำหรับการศึกษาหาความรู้ ดูแลครอบครัว อ่านหนังสือ พัฒนาตัวเอง ออกกำลังกาย และถ้ามีเวลาเหลืออีกก็ออกไปช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

สรุปได้ว่า การใช้สื่อสารสนเทศเพื่อเป็นสื่อในการเจริญจิตภาวนานั้น พระนิสิตสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปประกอบการเจริญจิตภาวนาได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเสียงที่ใช้เปิดประกอบการนั่งปฏิบัติธรรม การใช้เปิดสื่อธรรมะประกอบการเจริญสติ เหล่านี้ถือว่าเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประกอบการเจริญจิตภาวนาได้อีกทาง

### ๓.๒.๔ การใช้ผลิตสื่อประกอบการสอน

แต่เดิมนั้นรูปแบบการเทศนาธรรม พระสงฆ์ผู้เทศนานั่งบนธรรมาสน์ อ่านตามคัมภีร์ใบลาน หรือคัมภีร์ธรรม ในขณะที่ผู้ฟังนั่งพนมมือสดับฟังด้วยอาการเคารพ เพราะถือว่าคัมภีร์ธรรมเป็นของสูงและศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งการที่จะมีคนมานั่งฟังพระเทศน์ในแบบเดิมนั้นมีเวลาน้อยลง หรือบางครั้งนั่งฟังการสอนหรือบรรยายธรรมไปก็หลับไปด้วย จึงถือว่าเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งในการสอนธรรมะให้เข้าถึงประชาชน เด็กนักเรียนได้อย่างเข้าใจและเบิกบาน ให้มีความสนใจในการฟังธรรม พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องพัฒนาการบางประการในการสอนธรรม ก็คือ ต้องมีการใช้สื่อในการประกอบการสอน

จากการสัมภาษณ์พระพระสมุทรฐานนท์ อภิปัญญา<sup>๑๒</sup> กล่าวว่า ในสมัยปัจจุบันพระนิสิตสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการผลิตสื่อการสอนได้คล่องตัวมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำเพาเวอร์พอยท์ การทำวีดิโอเกี่ยวกับกับศึกษา การผลิตสื่อเหล่านี้สามารถนำไปสอนเด็กๆในการอบรม

<sup>๑๒</sup> สัมภาษณ์ พระสมุทรฐานนท์ อภิปัญญา, ๓๐ ปี หัวหน้าห้องชั้นปีที่ ๒, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๗

และการสอนในโรงเรียนได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระอธิการนิรันดร์ จกกรมโม<sup>๓๓</sup> ที่กล่าวว่าการเข้าไปสอนธรรมะในโรงเรียนของพระนิสิตก็ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่นิสิตได้จัดทำขึ้นเพื่อไปสอนในโรงเรียน จึงเห็นได้ว่า พระนิสิตได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการผลิตสื่อเพื่อทำการสอนได้ ซึ่งสื่อการเรียนการสอนนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการสอนตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันเนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของเนื้อหาบทเรียนให้ตรงกับผู้สอนต้องการ ไม่ว่าสื่อนั้นจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตามล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น และคำว่า สื่อเป็นคำมาจากภาษาบาลีว่า “ระหว่าง” สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลสารสนเทศหรือเป็นตัวกลางข้อมูล ส่งผ่านจากผู้ส่งหรือแหล่งส่งไปยังผู้รับ เพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้อย่างตรงตามวัตถุประสงค์

ในการเล่าเรียน เมื่อผู้สอนนำสื่อมาใช้ประกอบการสอนเรียกว่า “สื่อการสอน” และเมื่อนำมาให้ผู้เรียนใช้เรียกว่า “สื่อการเรียน” โดยเรียกรวมกันว่า “สื่อการเรียนการสอน” หรืออาจจะเรียกสั้นๆ ว่า “สื่อการสอน” หมายถึงสิ่งใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิดีโอ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผ่นภูมิ แผ่นซีดีสำเร็จรูป รูปภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นวัสดุบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน หรือเป็นอุปกรณ์เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสิ่งเหล่านี้เป็นวัสดุอุปกรณ์ทางกายภาพที่นำมาใช้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางทำให้การสอนส่งไปถึงผู้เรียน สื่อการสอนถือว่าเป็นบทบาทมากในการเรียนการสอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความหมายของเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น ในการใช้สื่อการสอนนั้นผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะคุณสมบัติของสื่อแต่ละชนิดเพื่อเลือกสื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การสอนและสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยต้องการวางแผนอย่างเป็นระบบ

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่เกิดจากวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโทรคมนาคม การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการเรียนการสอนจะออกมาในลักษณะของสื่อประสม หรือมัลติมีเดีย (Multimedia) แสดงผลออกมาหลายรูปแบบตามที่โปรแกรมไว้ เช่น มีเสียง เป็นภาพเคลื่อนไหว สามารถให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ ปัจจุบันสื่อประเภทนี้มีหลายลักษณะ ดังนี้

๑. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นซอฟต์แวร์ทางการศึกษาชนิดหนึ่ง เป็นสื่อที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และมีผลการตอบสนองได้รวดเร็วกว่าสื่อประเภทอื่น ยกเว้นสื่อบุคคลลักษณะเป็นบทเรียนที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นตัวนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มุ่งที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก มีการโต้ตอบกันระหว่างผู้เรียนกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ในแต่ละบทเรียนจะมีตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและมีเสียงประกอบ

๒. สื่อการเรียนการสอนบนเครือข่ายปัจจุบันสถาบันการศึกษาได้ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการเรียนรู้ที่รู้จักกันในนามอีเลิร์นนิง (E-learning) ซึ่งเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้น ทั่วโลก การเรียน

<sup>๓๓</sup> สัมภาษณ์ พระอธิการนิรันดร์ จกกรมโม, ๔๗ ปี หัวหน้าห้องชั้นปีที่ ๑, ๓ ธันวาคม ๒๕๕๗

ผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นการเรียนตลอดชีวิตที่สามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลา สื่อการเรียนการสอนบนเครือข่ายมีการพัฒนาหลายรูปแบบ เช่น

๒.๑ MSU-Cyberclass เป็นระบบการจัดการเรียนการสอน รูปแบบหนึ่งที่อาจารย์ใช้จัดการสอน โดยบรรจุเนื้อหา กิจกรรมแบบฝึกหัด การวัดผล ห้องสนทนา นิสิตสามารถ Login เข้าไปเรียนได้ ในบางมหาวิทยาลัยมีการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ จนจบหลักสูตรก็มี

๒.๒ บทเรียนบนเครือข่าย (Web based course) เป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่ใช้เว็บเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิตและเผยแพร่บทเรียน ผู้เรียนศึกษาได้ในระบบออนไลน์ หรือบันทึกลงในแผ่น CD เพื่อนำไปศึกษาในสถานที่ต่างๆ

๒.๓ วิดีทัศน์ตามสั่ง (Video On Demand) เป็นระบบบริการสัญญาณภาพหรือเสียงผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้บริการสามารถรับชมการสอนในรายวิชาหรือวิดีโอทัศน์ประกอบการสอน สารคดี และรายการต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดเตรียมไว้

๓. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Books) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คือ หนังสือหรือเอกสารที่ถูกดัดแปลงอยู่ในรูปแบบที่สามารถแสดงผลออกมาได้ โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้อ่านสามารถอ่านผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพา หรือทางอินเทอร์เน็ต ได้ ลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากหนังสือฉบับตีพิมพ์ คือ ความสะดวกและรวดเร็วในการค้นหา และการที่ผู้อ่านสามารถอ่าน พร้อมๆ กันได้

๔. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Journals) วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง วารสารรูปแบบใหม่ที่มีการจัดเก็บ บันทึก และเผยแพร่ในรูปของแฟ้มคอมพิวเตอร์ (สื่อดิจิทัล) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สามารถเข้าถึงหรือสืบค้นได้โดยการสั่งซื้อ หรือบอกรับเป็นสมาชิกจากฐานข้อมูลออนไลน์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือจากฐานข้อมูลซีดีรอม

๕. ฐานข้อมูล (Database) ฐานข้อมูล คือ มวลสารสนเทศที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน มักจัดเก็บสะสมไว้ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ในรูปของแฟ้มข้อมูล มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้งานได้หลายด้าน โดยมีชุดคำสั่งระบบจัดการฐานข้อมูล ทำหน้าที่ควบคุมการจัดการและการใช้ฐานข้อมูล

สื่อต่างๆ ที่เป็นตัวกลางในการส่งผ่านข้อมูลสารสนเทศจากผู้สอนไปยังผู้เรียน หรือเป็นสิ่งที่ผู้เรียนใช้ศึกษาความรู้ด้วยตนเอง นักวิชาการได้จำแนกสื่อการสอนตามประเภท ลักษณะ และวิธีการใช้ดังนี้

สื่อโสตทัศน เป็นสื่อที่นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มของสื่อการเรียนการสอน โดยเป็นสื่อที่บรรจุหรือถ่ายทอดข้อมูลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการได้ยินเสียงและเห็นภาพ สื่อที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม เช่น หนังสือตำราเรียน ภาพ ของจริง ของจำลอง จะเป็นสื่อที่บรรจุเนื้อหาในตัวเอง ต่อมามีการใช้เทคโนโลยีในการประดิษฐ์อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการถ่ายทอดเนื้อหา และวัสดุที่ใช้กับอุปกรณ์เหล่านี้ โรเบิร์ต อี. เดอ คีฟเฟอร์ (Robert E.de Kieffer) ได้แบ่งสื่อการสอนออกเป็น ๒ ประเภทตามลักษณะที่ใช้สื่อความหมายทางเสียงและภาพรวมเรียกว่า “สื่อโสตทัศน” (audiovisual materials) ในปัจจุบันมีสื่อโสตเพิ่มขึ้นมากจากที่ เดอ คีฟเฟอร์ ได้กล่าวไว้ทั้ง ๓ ประเภท ในที่นี้จึงขอยกตัวอย่างสื่อใหม่ในแต่ละประเภทดังนี้

๑. สื่อไม่ใช้เครื่องฉาย (no projected materials) เป็นสื่อที่ใช้การทางทัศนระโดยไม่ต้องใช้เครื่องฉายร่วมด้วย แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ สื่อภาพ (illustrative materials) เป็นสื่อที่

สามารถถ่ายทอดเนื้อหา เช่น ภาพกราฟิก กราฟ แผนที่ ของจริง ของจำลอง กระดานสาธิต (demonstration boards) ใช้ในการนำเสนอเนื้อหา เช่นกระดานชอล์ก กระดานนิเทศ กระดานแม่เหล็ก กระดานผ้าสาธิต ฯลฯ และกิจกรรม (activities)

๒.สื่อเครื่องฉาย (projected and equipment) เป็นวัสดุและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารด้วยภาพหรือทั้งภาพทั้งเสียง อุปกรณ์มีทั้งแบบฉายตรงและฉายอ้อมเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาจากวัสดุแต่ละประเภทที่ใช้เฉพาะอุปกรณ์นั้นเพื่อให้เป็นภาพปรากฏขึ้นบนจอเช่นเครื่องฉายข้ามศีรษะใช้กับแผ่นโปร่งใส เครื่องฉายสไลด์ใช้กับแผ่นฟิล์มสไลด์ หรือให้ทั้งภาพและเสียง เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ฟิล์ม เครื่องเล่นวีซีดีใช้กับวีซีดีและดีวีดี เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ยังอาจรวมเครื่องถ่ายทอดสัญญาณ คือ เครื่องแอลซีดีที่ใช้ถ่ายทอดสัญญาณจากคอมพิวเตอร์หรือเครื่องเล่นวีซีดีเข้าไว้ในเครื่องด้วย เพื่อนำสัญญาณภาพจากอุปกรณ์เหล่านั้นขึ้นจอภาพ

๓.สื่อเสียง (audio materials and equipment) เป็นวัสดุและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการสื่อสารด้วยเสียง อุปกรณ์เครื่องเสียงจะใช้ถ่ายทอดเนื้อหาจากวัสดุแต่ละประเภทที่ใช้เฉพาะกับอุปกรณ์นั้นเพื่อเป็นเสียงให้ได้ยิน เช่น เครื่องเล่นซีดีใช้กับแผ่นซีดี เครื่องเล่น/ บันทึกเทปใช้กับเทปเสียง หรืออาจเป็นอุปกรณ์ในการถ่ายทอดสัญญาณเสียงดังเช่นวิทยุที่รับสัญญาณเสียงจากแหล่งส่งโดยไม่ต้องใช้วัสดุใดๆในการนำเสนอเสียง

วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการใด ๆ ก็ตามที่เป็นตัวกลางหรือพาหนะในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะคติ ทักษะและประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน สื่อการสอนแต่ละชนิดจะมีคุณสมบัติพิเศษและมีคุณค่าในตัวของมันเองในการเก็บและแสดงความหมายที่เหมาะสมกับเนื้อหาและเทคนิควิธีการใช้อย่างมีระบบ ซึ่งสื่อการสอนมีคุณสมบัติพิเศษ ๓ ประการ คือ ๑. สามารถจัดยึดประสบการณ์กิจกรรมและการกระทำต่างๆ ไว้ได้อย่างคงทนถาวร ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ในอดีตหรือปัจจุบัน ทั้งในลักษณะของรูปภาพ เสียง และสัญลักษณ์ต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ได้ตามความต้องการ ๒. สามารถจัดแจงจัดการและปรุงแต่งประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ใช้ได้อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนเพราะสื่อการสอนบางชนิดสามารถใช้เทคนิคพิเศษเพื่อเอาชนะข้อจำกัดในด้านขนาด ระยะทาง เวลา และความเป็นนามธรรมของประสบการณ์ตามธรรมชาติได้ ๓.สามารถแจกจ่ายและขยายของข่าวสารออกเป็นหลายๆ ฉบับเพื่อเผยแพร่สู่คนจำนวนมาก และสามารถใช้อย่างซ้ำๆ ได้หลายๆ ครั้ง ทำให้สามารถแก้ปัญหาในด้านการเรียนการสอนต่าง ๆ ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

สื่อกับผู้เรียน เป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้ความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว สื่อจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกสนานและไม่รู้สึกเบื่อหน่ายการเรียน

การใช้สื่อจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกัน และเกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียนนั้น ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีในระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและกับผู้สอนด้วย ช่วยสร้างเสริมลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อเหล่านั้นช่วยแก้ปัญหาเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยการจัดให้มีการใช้สื่อในการศึกษารายบุคคล

สื่อกับผู้สอนการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการเรียนการสอน เป็นการช่วยให้บรรยากาศในการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น ทำให้ผู้สอนมีความสุขสนุกสนานในการสอนมากกว่าวิธีการที่เคยใช้ การบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองให้เพิ่มขึ้นด้วย สื่อจะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในด้านการเตรียมเนื้อหา เพราะบางครั้งอาจให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้เอง เป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอในการเตรียมและผลิตวัสดุใหม่ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อการสอน ตลอดจนคิดค้นเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้ที่น่าสนใจยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามสื่อการสอนจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อผู้สอนได้นำไปใช้อย่างเหมาะสมและถูกวิธี ดังนั้น ก่อนที่จะนำสื่อแต่ละอย่างไปใช้ ผู้สอนจึงควรจะได้ศึกษาถึงลักษณะและคุณสมบัติของสื่อการสอน ข้อดีและข้อจำกัดอันเกี่ยวเนื่องกับตัวสื่อและการใช้สื่อแต่ละอย่าง ตลอดจนการผลิตและใช้สื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้

หลักการเลือกสื่อการสอน การเลือกสื่อการสอนเพื่อนำมาใช้ประกอบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยในการเลือกสื่อ ผู้สอนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนให้แน่นอนเสียก่อน เพื่อใช้วัตถุประสงค์นั้นเป็นตัวชี้้นำในการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีหลักการอื่น ๆ เพื่อประกอบการพิจารณา คือ

๑. สื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียนและจุดมุ่งหมายที่จะสอน
๒. เลือกสื่อที่มีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ และเป็นสื่อที่ส่งผลต่อการเรียนรู้มากที่สุด
๓. เป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน
๔. สื่อนั้นควรสะดวกในการใช้ วิธีใช้ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเกินไป
๕. เป็นสื่อที่มีคุณภาพเทคนิคการผลิตที่ดี มีความชัดเจนเป็นจริง
๖. มีราคาไม่แพงเกินไป หรือถ้าจะผลิตควรคุ้มกับเวลาและการลงทุน

และในส่วนประเด็นที่สำคัญอย่างหนึ่งคือต้องหลักการใช้สื่อการสอนภายหลังจากที่ผู้สอนได้เลือกและตัดสินใจแล้วว่า จะใช้สื่อประเภทใดบ้าง ในการสอน เพื่อให้เรียนสามารถเรียนรู้จากการถ่ายทอดเนื้อหาของสื่อได้ดีที่สุด ผู้สอนจำเป็นต้องมีหลักในการใช้สื่อการสอนตามลำดับดังนี้

-เตรียมตัวผู้สอน เป็นการเตรียมตัวในการอ่าน ฟังหรือดูเนื้อหาที่อยู่ในสื่อที่จะใช้ว่ามีเนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วน และตรงกับที่ต้องการหรือไม่ ถ้าสื่อนั้นมีเนื้อหาไม่ครบ ผู้สอนจะเพิ่มโดยวิธีใดในจุดไหนบ้าง จะมีวิธีใช้สื่ออย่างไร เช่น ใช้ภาพนิ่งเพื่อเป็นการนำบทเรียนที่จะสอน แล้วอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับบทเรียนนั้น ต่อจากนั้นเป็นการให้ชมวีดิทัศน์เพื่อเสริมความรู้ และจบลงโดยการสรุปด้วยแผ่นโปสเตอร์หรือสไลด์ในโปรแกรม PowerPoint อีกครั้งหนึ่ง ขั้นตอนเหล่านี้ผู้สอนต้องเตรียมตัวโดยเขียนลงในแผนการสอนเพื่อการใช้สื่อได้ถูกต้อง

-เตรียมจัดสภาพแวดล้อม โดยการจัดเตรียมวัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ให้พร้อม เตรียมสถานที่หรือห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม เช่น มีปากกาเขียนแผ่นโปสเตอร์พร้อม แผ่นโปสเตอร์ แถบวีดิทัศน์ที่นำมาฉายมีการกรอกลับตั้งแต่ต้นเรื่องโทรทัศน์ต่อเข้ากับเครื่องเล่นวีดิทัศน์เรียบร้อย ที่นั่งของผู้เรียนอยู่ในระยะที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมและความพร้อมต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้ช่วยในการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสะดวกราบรื่นไม่เสียเวลา

-เตรียมพร้อมผู้เรียน เป็นการเตรียมผู้เรียนโดยมีการแนะนำหรือให้ความคิดรวบยอดว่า เนื้อหาในสื่อเป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมในการฟังดูหรืออ่านเนื้อหาจากสื่อเหล่านั้นให้เข้าใจได้ดีและ

สามารถจับประเด็นสำคัญของเนื้อหาได้ หรือหากผู้เรียนมีการใช้สื่อด้วยตนเองผู้สอนต้องบอกวิธีการใช้ในกรณีที่เป็นอุปกรณ์ที่ผู้เรียนจะต้องมีกิจกรรมอะไรบ้าง เช่น มีการทดสอบ การอภิปราย การแสดง หรือการปฏิบัติ เพื่อผู้เรียนจะเตรียมตัวได้ถูกต้อง

-การใช้สื่อ ผู้สอนต้องใช้สื่อให้เหมาะกับขั้นตอนที่เตรียมไว้แล้วเพื่อดำเนินการสอนได้อย่างราบรื่น และต้องควบคุมการเสนอสื่อให้ถูกต้อง เช่น การฉายวีดิทัศน์ ผู้สอนต้องปรับภาพที่ออกทางเครื่องรับโทรทัศน์ให้ชัดเจน ปรับเสียงอย่าให้ดังจนรบกวนห้องเรียนอื่นหรือค่อยเกินไปจนผู้เรียนที่นั่งอยู่หลังห้องไม่ได้ยิน ดูว่ามีแสงตกลงบนพื้นจอหรือไม่ หากใช้เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะต้องปรับระยะเครื่องฉายไม่ให้ภาพเบี้ยว (Keystone effect)

-การประเมินติดตามผล หลังจากมีการเสนอสื่อแล้ว ควรมีการประเมินและติดตามผลโดยการให้ผู้เรียนตอบคำถาม อภิปรายหรือเขียนรายงาน เพื่อเป็นการทดสอบว่าผู้เรียนเข้าใจบทเรียนและเรียนรู้จากสื่อที่เสนอไปนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่ เพื่อผู้สอนจะสามารถทราบจุดบกพร่องและแก้ไขปรับปรุงการสอนของตนได้

### ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนนั้นอาจใช้เฉพาะขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการสอน หรือจะใช้ในทุกขั้นตอนก็ได้ ดังนี้

-ขั้นนำเสนอบทเรียน เพื่อกระตุ้นให้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่กำลังจะเรียนสื่อที่ใช้ในขั้นนี้จึงเป็นสื่อที่แสดงเนื้อหากว้างๆ หรือเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเรียนในครั้งก่อนยังมีสื่อที่เน้นเนื้อหาเจาะลึกจริง อาจเป็นสื่อที่เป็นแนวปัญหาหรือเพื่อให้ผู้เรียนคิด และควรเป็นสื่อที่ง่ายต่อการนำเสนอในระยะเวลาอันสั้น เช่น ภาพ บัตรคำ หรือเสียง เป็นต้น

-ขั้นดำเนินการสอนหรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญเพราะจะให้ความรู้เนื้อหาอย่างละเอียด เพื่อสนองวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนจึงต้องเลือกสื่อให้ตรงกับเนื้อหาและวิธีการสอนหรืออาจจะใช้สื่อประสมก็ได้ ต้องมีการจัดลำดับขั้นตอนการใช้สื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อในขั้นนี้จะต้องเป็นสื่อที่เสนอความรู้อย่างละเอียดถูกต้องและชัดเจนแก่ผู้เรียน เช่น ของจริง แผ่นโปสเตอร์ กราฟ วิดีทัศน์ แผ่นวีซีดี หรือการทัศนศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

-ขั้นวิเคราะห์และฝึกปฏิบัติ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียน ได้ทดลองนำความรู้ด้านทฤษฎีหรือหลักการที่เรียนมาแล้วไปใช้แก้ปัญหาในขั้นฝึกหัดโดยการลงมือฝึกปฏิบัติเอง สื่อในขั้นนี้จึงเป็นสื่อที่เป็นประเด็นปัญหา เทปเสียง สมุดแบบฝึกหัด ชุดการเรียนรู้หรือบทเรียนซีเอไอ เป็นต้น

-ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการเน้นย้ำเนื้อหาให้มีความเข้าใจที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ขั้นสรุปนี้ควรใช้เพียงระยะเวลาสั้นๆ เช่น แผนภูมิ โปสเตอร์ กราฟ เป็นต้น

-ขั้นประเมินผู้เรียน เป็นการทดสอบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือเข้าใจสิ่งที่เรียนไปถูกต้องมากน้อยเพียงใด และบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้หรือไม่สื่อในขั้นประเมินนี้มักจะเป็นคำถามจากเนื้อหาบทเรียนโดยอาจมีภาพประกอบด้วยก็ได้ หรือบัตรคำหรือสื่อที่ใช้ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้มาถามอีกครั้งหนึ่ง และอาจเป็นการทดสอบโดยการปฏิบัติจากสื่อหรือการกระทำของผู้เรียน

สรุป การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการผลิตสื่อประกอบการสอนนั้น พระนิสิตสามารถใช้คอมพิวเตอร์ผลิตสื่อในการสอนธรรมะเพื่อไปใช้ในการอบรมธรรมะให้แก่เยาวชนหรือประกอบการ

สอนในห้องเรียนได้แก่ สื่อไม้ใช้เครื่องฉาย สื่อใช้เครื่องฉาย สื่อเสียง รวมไปถึงก่อนการไปสอนต้องเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเข้าไปสอน เช่น โดยเตรียมตัวผู้สอน เตรียมจัดสภาพแวดล้อม การใช้สื่อ และการประเมินติดตามผล สิ่งทั้งหลายเหล่านี้จะทำให้การผลิตสื่อในการเรียนการสอนของพระนิสิตประสบความสำเร็จได้

### ๓.๒.๕ การใช้เพื่อพิมพ์งานส่วนตัวหรืองานคณะสงฆ์

ในอดีตนั้นพระสงฆ์ใช้เครื่องพิมพ์ดีดในการจัดทำเอกสาร เอกสารงานประชุม ซึ่งมีความล่าช้า และไม่สามารถจัดแต่งรูปแบบ ลักษณะของตัวอักษรที่วิจิตรบรรจงได้ จึงถือได้ว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งในการจัดพิมพ์งานเอกสาร และเพื่อให้เท่าทันกับโลกและสถานการณ์ปัจจุบัน พระนิสิตได้ใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดทำงานเอกสาร

จากการสัมภาษณ์ พระสมภาร จารุณโม<sup>๑๔</sup> ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ปัจจุบันพระนิสิต สามารถใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดพิมพ์งานเอกสารโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องปริ้น์ได้ค่อนข้างมากขึ้น เพราะความก้าวหน้าทันสมัยได้นำมาใช้พิมพ์งานให้เกิดประโยชน์ในการจัดทำเอกสารพิมพ์งานในรายวิชาต่างๆ ส่งอาจารย์ ถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระอธิการประยงค์ สุนทโร<sup>๑๕</sup> ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์มีความสามารถในการทำงานเอกสารมากขึ้นและมีความรวดเร็ว เพราะมีเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการทำงานทั้งในงานของตน เช่น พิมพ์งานส่งอาจารย์ในรายวิชาที่เข้าเรียนเข้าศึกษาหรือจะใช้คอมพิวเตอร์ในการพิมพ์งานของคณะสงฆ์ ทำให้สามารถจัดทำเอกสารได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งการที่จะทำให้งานเกี่ยวกับเอกสารได้ก้าวหน้าไปได้เร็วขึ้นพระนิสิตต้องฝึกประสบการณ์เกี่ยวกับการพิมพ์งานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการฝึกการพิมพ์งานด้วยตัวเอง โดยใช้คอมพิวเตอร์ของตน ในอีกส่วนหนึ่งพระนิสิตบางรูปก็จะเข้าสู่สถานการศึกษาที่เกี่ยวกับการสอนการพิมพ์โดยตรงเพื่อให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้น ในสมัยแต่ก่อนนั้นการพิมพ์งานเอกสารต้องใช้เครื่องพิมพ์ดีดเพียงอย่างเดียว การจะพิมพ์งานออกมาแต่ละครั้งถ้าฝีมือหรือความชำนาญของพระมีไม่มาก งานเอกสารที่พิมพ์ออกมาก็จะไม่เป็นที่ประทับใจเท่าใดนัก

ในสมัยปัจจุบัน พระนิสิตมีการใช้คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (PC) หรือ คอมพิวเตอร์แบบพกพา (notebook) ในการจัดพิมพ์เอกสารทำให้ได้ผลงานที่รวดเร็วขึ้น และมีความสวยงามยิ่งขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า พระนิสิตของวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการใช้พิมพ์งานเอกสาร ไม่ว่าจะเป็นงานส่วนตัวหรืองานคณะสงฆ์ได้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการให้สัมภาษณ์ของพระลำไพร สณฺญโม<sup>๑๖</sup> ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพิมพ์งานไว้ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพิมพ์งานทำให้เกิดมีความคล่องตัวเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งการใช้คอมพิวเตอร์ในการพิมพ์งานเอกสารนั้นทำให้เห็นถึงประโยชน์ของการใช้คอมพิวเตอร์อันได้แก่

๑. การจัดเก็บเอกสาร การจัดเก็บเอกสารที่พิมพ์ขึ้นด้วยกระดานนั้น อาจจะสูญหายหรือฉีกขาดได้ง่าย แต่การจัดเก็บเอกสารในรูปของไฟล์ข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้น ข้อมูลต่าง ๆ จะอยู่ครบถ้วน

<sup>๑๔</sup> สัมภาษณ์ พระสมภาร จารุณโม, ๔๘ ปี เลขานุการชั้นปีที่ ๑, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๗

<sup>๑๕</sup> สัมภาษณ์ พระอธิการประยงค์ สุนทโร, ๕๑ ปี เลขานุการชั้นปีที่ ๒, ๔ ธันวาคม ๒๕๕๗

<sup>๑๖</sup> สัมภาษณ์ พระลำไพร สณฺญโม, ๓๖ ปี เลขานุการชั้นปีที่ ๔, ๘ ธันวาคม ๒๕๕๗



ตราประทับที่สื่อ ที่ใช้ในการเก็บบันทึกข้อมูล เช่น ดิสก์เก็ต ฮาร์ดดิสก์ แผ่นซีดี ฯลฯ อยู่ในสภาพที่ดีและสมบูรณ์

๒. การค้นหาและการเรียกใช้ข้อมูล โปรแกรมประมวลผลคำจะมีความสามารถในการค้นหาข้อความหรือคำที่เรา ต้องการได้อย่างรวดเร็ว และยังสามารถค้นหาข้อความหรือคำ แล้วแทนที่ด้วยข้อความหรือคำใหม่ ได้โดยอัตโนมัติ ตลอดจนการเรียกใช้แฟ้มข้อมูลก็ทำได้โดยง่ายและสะดวก เพียงแต่ทราบชื่อไฟล์ และตำแหน่งที่จัดเก็บก็สามารถเรียกใช้ไฟล์ได้โดยสะดวกรวดเร็วไม่ยุ่งยากเหมือนกับการค้นหา และเรียกใช้เอกสารธรรมดา ซึ่งช่วยให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

๓. การทำสำเนา การทำสำเนาเอกสารด้วยเครื่องพิมพ์ดีดจะต้องใช้กระดาษคาร์บอน และสามารถ ทำสำเนาได้เพียงครั้งละ ๓-๔ แผ่นเท่านั้น ในขณะที่การทำสำเนาด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์สามารถทำ ได้อย่างไม่จำกัดและทุกสำเนามีความชัดเจนเท่าเทียมกัน

๔. การเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสาร การพิมพ์เอกสารด้วยเครื่องพิมพ์ดีด มักจะมีการพิมพ์ผิดอยู่เสมอ ๆ ทำให้เสียเวลา ในการแก้ไขเอกสาร ซึ่งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยาก นอกจากนี้เอกสารที่พิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีดก็ไม่ สวยงามเท่าที่ควร และจะปรากฏร่องรอยของการแก้ไขชุดลบ แต่ถ้าใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการ พิมพ์เอกสาร ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะหมดไป ซึ่งช่วยให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

๕. การจัดรูปแบบเอกสาร โปรแกรมประมวลผลคำมีความสามารถในการจัดทำรูปแบบเอกสารได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ เช่น การกั้นระยะหน้าและหลัง การใส่ข้อความหัวกระดาษและท้ายกระดาษ การจัด เอกสารหลายคอลัมน์ การจัดรูปแบบอัตโนมัติ ฯลฯ ช่วยให้เกิดความสะดวกในการทำงานเหนือกว่า การทำงานแบบเอกสารธรรมดา<sup>๑๗</sup>

สรุปได้ว่า พระนิสิตได้ใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ในการจัดพิมพ์เอกสารงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานพิมพ์งานเกี่ยวกับการศึกษาหรืองานการคณะสงฆ์รวมทั้งงานอื่นๆอีกด้วย

### ๓.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลกยุคใหม่ มีพัฒนาการด้านเทคโนโลยีเกิดขึ้นมาใหม่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในส่วนของเทคโนโลยีด้านต่างๆ ก็มีลูกเล่น มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พระนิสิตจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นเพื่อสนองตอบต่อการทำงานในด้านการศึกษาและงานคณะสงฆ์ในด้านต่างๆอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์พระจำเรญ อนุบาลโย<sup>๑๘</sup> ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีนั้นคือ การจัดการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมจึงเป็นปัจจัยให้พระนิสิตต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านการศึกษาและในด้านอื่นๆอีกด้วย พระพรหมคุณาภรณ์ได้สรุปสังคมไทยมีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีด้านข่าวสารข้อมูล หรือตัวข่าวสารข้อมูลได้เป็น ๔ ประเภทคือ

<sup>๑๗</sup> ประโยชน์ของโปรแกรมประมวลผลคำ,[ออนไลน์] : แหล่งที่มา

<http://bellzazabell.blogspot.com/2011/02/3.html> [๔ ธันวาคม ๒๕๕๗]

<sup>๑๘</sup> สัมภาษณ์ พระจำเรญ อนุบาลโย, ๓๘ ปี เลขานุการห้องปี ๔ สาขารัฐศาสตร์, ๘ ธันวาคม ๒๕๕๗.

๑. พวกตื่นตื่น คนกลุ่มนี้คิดว่าเรานี้ทันสมัยได้เสฟข่าวสารที่ใหม่ๆแปลกๆมีของใหม่ๆ เข้ามา เราได้บริโภค แต่สัมผัสกับข่าวสารและเรื่องราวต่างๆอย่างผิวเผิน เรียกว่าตกอยู่ในกระแส ถูกกระแสพัดพาไหลไปเรื่อยๆ ไม่เป็นตัวของตัวเอง

๒. พวกตามทัน คนพวกนี้ก็ภูมิใจว่าเรานี้เก่ง ข่าวเกิดที่ไหนๆรู้หมดแผ่นดินไหว เกิดอีโบลา อะไรที่ไหนรู้ทันหมด ตามทันแต่ไม่รู้ทันพวกนี้เยอะ รู้ตามข่าว แต่ไม่เข้าถึงความจริงของมัน

๓. พวกรู้ทัน ในกลุ่มนี้นอกจากตามทันแล้ว ยังรู้เข้าใจ เท่าทันมันด้วย ว่ามันเป็นมาอย่างไร มีคุณมีโทษ มีข้อดีข้อเสียอย่างไร จะมีท่าทีอย่างไร ให้ได้ประโยชน์โดยไม่ถูกครอบงำ

๔. พวกอยู่เหนือมัน เป็นกลุ่มคนที่อยู่เหนือกระแส จึงจะสามารถจัดการกับกระแสได้ เป็นผู้สามารถใช้การเปลี่ยนแปลงให้เป็นประโยชน์ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับข่าวสาร ข้อมูลแบบเป็นนาย เป็นผู้จัดการ เป็นผู้ใช้อย่างแท้จริง<sup>๑๙</sup>

พระสงฆ์ควรเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมโดยไม่ขัดกับพระธรรมวินัย เมื่อเทคโนโลยีมารวมเข้ากับสารสนเทศ จึงทำให้กลายเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ เทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology), ไอที (IT) หรือ เทคโนโลยีสารสนเทศ (information and communications technology), ไอซีที (ICT) หมายถึงเทคโนโลยีสำหรับการประมวลผลสารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมถึงการรับ-ส่ง, แปลง, จัดเก็บ, ประมวลผล, และ ค้นคืนสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นการรับ การประมวลผล และการแจกจ่าย สารสนเทศในรูปแบบเสียง ภาพ เนื้อหาที่เป็นข้อความและ ตัวเลข โดยระบบพื้นฐานหลักการไมโครอิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับคอมพิวเตอร์และระบบโทรคมนาคม ระบบสารสนเทศ (Information System หรือ IS) คือ ระบบที่ประกอบด้วยคอมพิวเตอร์และโปรแกรมประยุกต์ที่สามารถรับข้อมูลต่าง ๆ มา บันทึกไว้ แล้วนำข้อมูลนั้นมาจัดทำเป็นสารสนเทศให้แก่ผู้ใช้<sup>๒๐</sup>

หากจะว่าโดยสรุปเทคโนโลยีสารสนเทศคือคอมพิวเตอร์ โปรแกรม คน ข้อมูลข่าวสารและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ถ้าหากมีเพียงเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต ก็ไม่น่ามีปัญหาอะไร แต่เมื่อพระต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตจึงมีประเด็นที่ปลีกย่อยอีก มาก เพราะทางด่วนสายนี้มีทั้งสิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษต่อการประพฤติศีลธรรม วินัย พระสงฆ์เมื่ออยู่ในสังคมอินเทอร์เน็ตควรใช้อย่างไร เรื่องนี้เป็นประเด็นปัญหาที่พระสงฆ์ถูกโจมตีมาก เพราะมีบางรูปเข้าไปดูเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมกับสมณภาวะ องค์การสงฆ์จะมีวิธีการในการแก้ปัญหาอย่างไร ในส่วนที่เป็นประโยชน์เราปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจุบันมีวัด องค์การสงฆ์จำนวนมากที่ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา วิธีแก้ปัญหาที่เรียบง่ายและได้ผลที่สุดคือให้วางเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้ในสถานที่เปิดเผย ไม่เปิดโอกาสให้อยู่ผู้เดียว เพราะอาจพลั้งเผลอเข้าไปดูเว็บที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย พระนิสิตที่ใช้อินเทอร์เน็ตต้องมีหลักธรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต

<sup>๑๙</sup> พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ไอที ภายใต้วรรณธรรมแห่งปัญญา, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๔๔.

<sup>๒๐</sup> ยืน ภู่วรรณ , พจนานุกรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๔๖), หน้า ๒๐๗.

### หลักธรรมสำหรับนักเสพอินเทอร์เน็ต

ข้อมูล ในโลกไซเบอร์มีทั้งคุณและโทษ ในการกำหนดรู้โลกแห่งเทคโนโลยีนั้น พระพรหมคุณาภรณ์ ได้เสนอแนวทางในการปฏิบัติเมื่อต้อง สัมพันธ์กับข่าวสารข้อมูลในยุคปัจจุบัน โดยใช้หลักปฏิสัมพันธ์ ในชุมชนกติกาย ปฏิสัมพันธ์ามรรค<sup>๒๑</sup>

๑.อัตตปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในอรรถ ปรีชาแจ้งในความหมาย เห็นข้อธรรมหรือความย่อ ก็สามารถแยกแยะอธิบายขยายความออกไปได้โดยพิสดาร เห็นเหตุอย่างหนึ่งก็สามารถคิดแยกแยะกระจายเชื่อมโยงต่อกันไปได้จนล่วงรู้ถึง ผล เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี แม้จะมีเนื้อหาเพียงน้อยนิดก็รู้ความหมายและสามารถขยายความออกไปได้

๒. ธรรมปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในธรรม ปรีชาแจ้งในหลัก เห็นอรรถอธิบายพิสดาร ก็สามารถจับใจความมาตั้งเป็นกระทู้หรือหัวข้อได้ เห็นผลอย่างหนึ่งก็สามารถสืบสาวไปหาเหตุได้ การเสพเทคโนโลยีแม้จะมีเนื้อหาหลากหลาย แต่ก็สามารถจับสาระสำคัญได้

๓.นิรุตติปฏิสัมพันธ์ หมายถึงปัญญาแตกฉานในนิรุตติ ปรีชา แจ้งในภาษา รู้ศัพท์ถ้อยคำ บัญญัติและภาษาต่างๆ เข้าใจใช้คำพูดชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นตามได้ เมื่อรับรู้แล้วพูดสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้

๔.ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ หมายถึงปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ ปรีชาแจ้งในความคิดทันการ มีไหวพริบซึมซาบในความรู้ที่มีอยู่ เอามาเชื่อมโยงเข้าสร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ ใช้ประโยชน์ได้ สบเหมาะ เข้ากับเหตุการณ์ เมื่อเสพแล้วสามารถเชื่อมโยงกับความรู้เก่าสังเคราะห์จนเป็นองค์ความรู้ใหม่ นำไปใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์ได้

ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศหากถือตามปฏิสัมพันธ์คือรู้ความหมายขยายความได้ จับประเด็นสำคัญได้ สื่อสารถ่ายทอดเป็น และใช้ความรู้ได้ถูกเรื่องทันการณ์ ข้อมูล ข่าวสารในโลกไซเบอร์ บางครั้งมีเพียงน้อยนิดและกระจัดกระจาย เราต้องนำมาอธิบายขยายความให้ได้ บางครั้งมีข้อมูลมหาศาลก็ต้องย่อความจับประเด็นให้ได้ จากนั้นนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์จนกลายเป็นองค์ความรู้ใหม่ และนำเสนอออกไปให้ สังคมได้รับรู้ได้ หลักปฏิสัมพันธ์นั้นพระสารีบุตรได้อธิบายไว้ในสญเจตนิยวรรค อังคุตรนิกาย จตุกกนิบาต<sup>๒๒</sup>

ความว่า ดูกุราวุโสทั้งหลาย เราอุปสมบทแล้วได้กึ่งเดือน ก็ได้กระทำให้แจ้งอรรถปฏิสัมพันธ์ โดยเป็นส่วน โดยจำแนก เราย่อมบอก แสดง บัญญัติ แต่งตั้งเปิดเผย จำแนก กระทำให้ง่ายซึ่งอรรถปฏิสัมพันธ์ ธรรมปฏิสัมพันธ์ นิรุตติปฏิสัมพันธ์ ปฏิภาณ ปฏิสัมพันธ์ โดยอเนกปริยาย โดยเป็นส่วน โดยจำแนกเราย่อมบอก แสดง บัญญัติ แต่งตั้ง เปิดเผย จำแนก กระทำให้ง่ายซึ่งปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ นั้นโดยอเนกปริยาย ก็ผู้ใดแลพึงมีความสงสัยหรือเคลือบแคลงผู้นั้น พึงถามเรา เราพึงพยากรณ์” หากพระสารีบุตรยังอยู่ท่านคงให้คำตอบได้ แต่เมื่อท่านไม่อยู่เราก็สามารถศึกษาจากพระไตรปิฎกและนำมาอธิบายเชื่อมโยง กับสิ่งที่ได้พบเห็นได้ นั่นจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ที่ “ไม่ตาย”ไปตามกาลเวลา

<sup>๒๑</sup> ขุ.ปฎิ. (ไทย) ๓๑/๒๖๘/๙๖.

<sup>๒๒</sup> อ. จตุ. (ไทย) ๒๑/๑๗๒/๑๕๔.

เคนนิชิ โอมาเอะชาวญี่ปุ่น(Kenichi Ohmae, The next global Stage)ได้กล่าวถึงความก้าวหน้าของประเทศต่างๆไว้อย่างน่าคิดว่า “ในภูมิภาคที่หวังจะก้าวหน้าประชาชนต้องรู้อย่างน้อยสามภาษาคือภาษาของตนเอง ภาษาอังกฤษ และภาษาเทคโนโลยี ซึ่งในสมัยนี้คือภาษาคอมพิวเตอร์ ประกอบกับระบบอินเทอร์เน็ต” หากพระสงฆ์ศึกษาภาษาของตนเองคือพระไตรปิฎก ศึกษาภาษาโลกคือภาษาอังกฤษ และภาษาเทคโนโลยี

ดังนั้นหากพระสงฆ์เข้าใจสถานะของตนเองแล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศก็คือวิชาการอย่างหนึ่งที่พระควรศึกษาและคณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้พระได้มีโอกาสศึกษาให้มากขึ้น โดยใช้หลักปฏิสัมพันธ์คือ รู้จักความหมาย รู้จักหลักการ รู้จักภาษาหรือศัพท์เฉพาะต่างๆและสามารถคิดต่อได้ เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรู้เท่าทันและนำไปอธิบาย หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้กับคนร่วมสมัยเข้าใจได้ พระสงฆ์ก็จะอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปอีกนาน

### ๓.๔ ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เทคโนโลยี

ชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับสารสนเทศต่าง ๆ มากมาย การอยู่รวมเป็นสังคมของมนุษย์ทำให้ต้องสื่อสารถึงกัน ต้องติดต่อและทำงานหลายสิ่งหลายอย่างร่วมกันสมองของเราต้องจดจำสิ่งต่าง ๆ ไว้มากมาย ต้องจดจำรายชื่อผู้ที่เราเกี่ยวข้องกับด้วย จดจำข้อมูลต่าง ๆ ไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในภายหลัง สังคมจึงต้องการความเป็นระบบที่มีรูปแบบชัดเจน เช่น การกำหนดเลขบ้าน ชื่อถนน อำเภอ จังหวัด ทำให้สามารถติดต่อส่งจดหมายถึงกันได้ เลขบ้านเป็นสารสนเทศอย่างหนึ่งที่ใช้ทำงานกันอยู่ เพื่อให้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์เป็นระบบมากขึ้น จึงมีการจัดการสารสนเทศเหล่านั้นในลักษณะเชิงระบบ เช่น ระบบทะเบียนราษฎร มีการใช้เลขประจำตัวประชาชน ซึ่งเป็นเลขรหัส ๑๓ ตัว แต่ละตัวจะมีความหมายเพื่อใช้ในการตรวจสอบ เช่น แบ่งตามประเภท ตามถิ่นที่อยู่ การเข้ารับการศึกษาในโรงพยาบาลก็ต้องมีการลงทะเบียน การสร้างเวชระเบียน ระบบเสียภาษีก็มีการสร้างรหัสประจำตัวผู้เสียภาษี นอกจากนี้มีการจดทะเบียนรถยนต์ ทะเบียนการค้า ทะเบียนโรงงาน การใช้สารสนเทศเกี่ยวข้องกับทุกคน การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความจำเป็น ปัจจุบันเราใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าด้วยบัตรเครดิต เบิกเงินด้วยบัตรเอทีเอ็ม การโอนย้ายข้อมูลในลักษณะอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวข้องกับเรามากขึ้น

เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นเทคโนโลยีแห่งศตวรรษนี้ ที่ใช้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลจำนวนมากได้รับการบันทึกไว้ในรูปแบบที่ให้เครื่องจักรอ่านได้ เช่น อยู่ในแถบบันทึก แผ่นบันทึก แผ่นซีดีรอม ดังจะเห็นเอกสารหรือหนังสือ หรือสารานุกรมบรรจุในแผ่นซีดีรอม หนังสือทั้งตู้อาจเก็บในแผ่นซีดีรอมเพียงแผ่นเดียว การสื่อสารข้อมูลที่เห็นเด่นชัดขณะนี้ และกำลังมีบทบาทมากอย่างหนึ่ง คือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งคือการส่งข้อความถึงกันโดยส่งผ่านคอมพิวเตอร์ กล่าวคือผู้ใช้นั่งอยู่หน้าจอภาพ พิมพ์ข้อความเป็นจดหมายหรือเอกสาร พิมพ์เลขที่อยู่ของไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ของผู้รับและส่งผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ผู้รับก็สามารถเปิดคอมพิวเตอร์ของผู้รับเพื่อค้นหาจดหมายได้และสามารถตอบโต้กลับได้ทันที เทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ เป็นเรื่องที่รวมไปถึงการรวบรวม การจัดเก็บข้อมูลการจัดการข้อมูลและประมวลผลข้อมูล ข้อมูลที่จัดเก็บ ต้องมีการตรวจสอบเพื่อความถูกต้อง จัดรูปแบบเพื่อให้อยู่ในรูปแบบที่ประมวลผลได้ เช่น การเก็บนามบัตรของเพื่อนหรือบุคคลที่มีการติดต่อซึ่งมีจำนวนมาก เรา

อาจหากล่องพลาสติกมาใส่นามบัตร มีการจัดเรียงนามบัตรตามอักษรของชื่อ สร้างดัชนีการเรียกค้นเพื่อให้หยิบค้นได้ง่าย เมื่อไมโครคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทมาก ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการจัดเก็บในลักษณะบัตรมาเป็นการจัดเก็บข้อมูลไว้ในแผ่นบันทึก โดยมีระบบการจัดเก็บและประมวลผลลักษณะเดียวกับที่กล่าว เมื่อต้องการเพิ่มเติมปรับปรุงข้อมูลหรือเรียกค้นก็นำแบบบันทึกนั้นมาใส่ในไมโครคอมพิวเตอร์ทำการเรียกค้น แล้วแสดงผลบนจอภาพหรือพิมพ์ออกทางเครื่องพิมพ์

การจัดการข้อมูลด้วยไมโครคอมพิวเตอร์ทำได้สะดวก ไมโครคอมพิวเตอร์จึงเป็นที่นิยมสำหรับการจัดการข้อมูลในยุคปัจจุบัน ขณะเดียวกันไมโครคอมพิวเตอร์ก็มีราคาลดลงและมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น จึงเชื่อแน่ว่าบทบาทของการจัดการข้อมูลในชีวิตประจำวันจะเพิ่มมากขึ้นต่อไป โครงสร้างและรูปแบบของข้อมูลที่ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นโครงสร้างที่จะต้องมียูนิโคดชัดเจนและแน่นอน การจัดการข้อมูลจึงต้องมีข้อตกลงเฉพาะ เช่น การกำหนดรหัสเพื่อใช้ในการแยกแยะข้อมูล รหัสจึงมีความสำคัญ เพราะคอมพิวเตอร์สามารถแยกแยะข้อมูลด้วยรหัสได้ง่าย ลองนึกดูว่าหากมีข้อมูลจำนวนมากแล้วให้คอมพิวเตอร์ค้นหาโดยค้นหาตั้งแต่นำหน้าแรกเป็นต้นไป การดำเนินการเช่นนี้ กว่าจะค้นพบอาจไม่ทันต่อความต้องการ การดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลจึงต้องมีการกำหนดเลขรหัส เช่น รหัสประจำตัวประชาชน รหัสเลขทะเบียนคนไข้ รหัสทะเบียนรถยนต์ ทะเบียนใบขับขี่ เป็นต้น การจัดการในลักษณะนี้จึงต้องมีการสร้างระบบเพื่อความเหมาะสมกับการทำงานของคอมพิวเตอร์เป็นสำคัญ

ข้อเด่นของการประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ นอกจากเรื่องความเร็วและความแม่นยำแล้วยังเป็นเรื่องของการคัดลอกและแจกจ่ายข้อมูลไปยังผู้ใช้ได้สะดวก ข้อมูลที่เก็บในรูปแบบสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์สามารถเปลี่ยนถ่ายระหว่างตัวกลางได้ง่าย เช่น การสำเนาระหว่างแผ่นบันทึกข้อมูลสามารถทำเสร็จได้ในเวลาไม่นาน ด้วยความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมในยุคของสารสนเทศ การปรับตัวของสังคมจึงต้องเกิดขึ้น ประเทศที่เจริญแล้วประชากรส่วนใหญ่จะอยู่กับเครื่องจักรเครื่องมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศมีเครือข่ายการให้บริการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นหลายอย่าง ขณะที่เรายู่บ้าน อาจใช้โทรศัพท์ติดต่อเข้าระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (internet) เพื่อขอเรียกดูราคาสินค้า ขอดูข่าวเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ ข่าวกวามเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเมือง อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา นอกจากนี้ยังมีระบบการสั่งซื้อของผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ แม่บ้านใช้คอมพิวเตอร์ส่วนตัวที่บ้านต่อเชื่อมผ่านเครือข่ายสายโทรศัพท์ไปยังห้างสรรพสินค้า เพื่อเปิดดูรายการสินค้าและราคา แม่บ้านสามารถสั่งซื้อได้เมื่อต้องการ บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่กำลังเปลี่ยนแปลงสังคมนี้เอง ผลักดันให้เราต้องศึกษาหาความรู้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ กระทรวงศึกษาธิการได้เพิ่มเติมหลักสูตรเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เข้าไปในหลักสูตรมัธยมศึกษาหลายรายวิชา โดยมุ่งเน้นให้เยาวชนของชาติได้มีโอกาสเรียนรู้เทคโนโลยีเหล่านี้ หากไม่หาทางปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีและเรียนรู้ให้เข้าใจ เพื่อไม่มีการพัฒนาสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม เราจะตกเป็นทาสของเทคโนโลยี เราจะเป็นเพียงผู้ใช้ที่ต้องเสียเงินตราให้ต่างประเทศอีกมากมาย<sup>๒๓</sup>

<sup>๒๓</sup> พรทิพย์ ทานะมัย, **ประโยชน์ที่ได้จากเทคโนโลยีสารสนเทศ**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: [http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/lopburi/pornthip\\_t/computer/sec01p06.html](http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/lopburi/pornthip_t/computer/sec01p06.html) [๔ สิงหาคม ๒๕๕๗]

ประโยชน์ที่ได้จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนั้นมีอยู่หลายด้าน ผู้วิจัยขอนำเสนอประโยชน์ที่ได้จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังต่อไปนี้

๑. การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ใช้ในระบบติดต่อสื่อสารคมนาคม เพื่อติดต่อสื่อสารให้รวดเร็วขึ้น มีการประยุกต์มาใช้กับเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้าน เช่น ใช้ควบคุมระบบไฟฟ้าภายในบ้าน เป็นต้น

๒. เสริมสร้างความเท่าเทียมในสังคมและการกระจายโอกาส ทำให้เกิดการกระจายไปทั่วทุกหนแห่ง ทำให้มีการกระจายโอกาสการเรียนรู้ มีการใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกล การกระจายการเรียนรู้ไปยังถิ่นห่างไกลนอกจากนี้ในปัจจุบันมีความพยายามที่ใช้ระบบการรักษาพยาบาลผ่านเครือข่ายสื่อสาร

๓. สารสนเทศกับการเรียนการสอนในโรงเรียน การเรียนการสอนในโรงเรียนมีการนำคอมพิวเตอร์และเครื่องมือประกอบช่วยในการเรียนรู้ เช่น วีดิทัศน์ คำนวนระดับคะแนน

๔. เทคโนโลยีสารสนเทศกับสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่างจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ เช่น การดูแลรักษาป่า จำเป็นต้องใช้ข้อมูล มีการใช้ภาพถ่ายดาวเทียม การพยากรณ์อากาศ การเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพน้ำในแม่น้ำต่าง ๆ การตรวจวัดมลภาวะ ตลอดจนการใช้ระบบการตรวจวัดระยะไกลมาช่วย ที่เรียกว่า “โทรมาตร” เป็นต้น

๕. เทคโนโลยีสารสนเทศกับการป้องกันประเทศ กิจการทางด้านการทหารมีการใช้เทคโนโลยีอาวุธยุทโธปกรณ์สมัยใหม่ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์และระบบควบคุม

๖. การผลิตในอุตสาหกรรม และการพาณิชย์กรรม การแข่งขันทางด้านการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมจำเป็นต้องหาวิธีการในการผลิตให้ได้มาก และราคาถูกลงทำให้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทมาก มีการใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการ การดำเนินการและยังรวมไปถึงการให้บริการกับลูกค้า เพื่อให้ซื้อสินค้าได้สะดวกขึ้น

๗. เปลี่ยนรูปแบบการบริการเป็นแบบกระจาย เมื่อมีการพัฒนาระบบข้อมูล และการใช้ข้อมูลได้ดี การบริการต่าง ๆ จึงเน้นรูปแบบการบริการแบบกระจาย ผู้ใช้สามารถสั่งซื้อสินค้าจากที่บ้าน สามารถสอบถามข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์

๘. อำนวยความสะดวก สำหรับการดำเนินการในหน่วยงานต่าง ๆ ปัจจุบันทุกหน่วยงานต่างพัฒนาระบบรวบรวมจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในองค์การประเทศไทยมีระบบทะเบียนราษฎรที่จัดทำด้วยระบบ ระบบเวชระเบียนในโรงพยาบาล ระบบการจัดเก็บข้อมูลภาษีในองค์การทุกระดับเห็นความสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้

๙. ช่วยเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ในการประกอบกิจการทางด้านเศรษฐกิจ การค้า และการอุตสาหกรรม จำเป็นต้องหาวิธีในการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารเข้ามาช่วยทำให้เกิดระบบอัตโนมัติ

๑๐. เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สังคมเปลี่ยนจากสังคมอุตสาหกรรมมาเป็นสังคมสารสนเทศ

๑๑. เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนจากระบบแห่งชาติไปเป็นเศรษฐกิจโลก ที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจของโลกผูกพันกับทุกประเทศ ความเชื่อมโยงของเครือข่ายสารสนเทศทำให้เกิดสังคมโลกาภิวัตน์

๑๒. เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้องค์กรมีลักษณะผูกพัน มีการบังคับบัญชาแบบแนวราบมากขึ้น หน่วยธุรกิจมีขนาดเล็กลง และเชื่อมโยงกันกับหน่วยธุรกิจอื่นเป็นเครือข่าย การดำเนินธุรกิจมีการแข่งขันกันในด้านความเร็ว โดยอาศัยการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารโทรคมนาคมเป็นตัวสนับสนุน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว

๑๓. เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีแบบสุนทรียสัมผัส และสามารถตอบสนองตามความต้องการการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ที่เลือกได้เอง

๑๔. เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดสภาพทางการทำงานแบบทุกสถานที่และทุกเวลา

๑๕. เทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดการวางแผนการดำเนินการระยะยาวขึ้น อีกทั้งยังทำให้วิธีการตัดสินใจ หรือเลือกทางเลือกได้ละเอียดขึ้น

๑๖. เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สังคมเปลี่ยนจากสังคมอุตสาหกรรมมาเป็นสังคมสารสนเทศ

๑๗. เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนจากระบบแห่งชาติไปเป็นเศรษฐกิจโลก ที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจของโลกผูกพันกับทุกประเทศ ความเชื่อมโยงของเครือข่ายสารสนเทศทำให้เกิดสังคมโลกาภิวัตน์

๑๘. เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้องค์กรมีลักษณะผูกพัน มีการบังคับบัญชาแบบแนวราบมากขึ้น หน่วยธุรกิจมีขนาดเล็กลง และเชื่อมโยงกันกับหน่วยธุรกิจอื่นเป็นเครือข่าย การดำเนินธุรกิจมีการแข่งขันกันในด้านความเร็ว โดยอาศัยการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารโทรคมนาคมเป็นตัวสนับสนุน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว

๑๙. เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีแบบสุนทรียสัมผัส และสามารถตอบสนองตามความต้องการการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ที่เลือกได้เอง

๒๐. เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดสภาพทางการทำงานแบบทุกสถานที่และทุกเวลา

๒๑. เทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดการวางแผนการดำเนินการระยะยาวขึ้น อีกทั้งยังทำให้วิธีการตัดสินใจ หรือเลือกทางเลือกได้ละเอียดขึ้น<sup>๒๔</sup>

ในอีกส่วนหนึ่งปัจจุบันนี้คอมพิวเตอร์กำลังมีบทบาทต่อการศึกษาด้านภาษา เป็นเพราะว่าแต่เดิมนั้น คอมพิวเตอร์มีบทบาท เฉพาะการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพราะคอมพิวเตอร์ได้รับการประดิษฐ์ขึ้นในประเทศที่ใช้ ภาษาอังกฤษ แต่ในขณะนี้สังคมข่าวสารไม่ได้จำกัดกันในการรับรู้สารนิเทศในภาษาอื่นๆ มีการสร้างโปรแกรมภาษาต่างๆ เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สเปน และแม้แต่ภาษาทางด้านตะวันออก เช่น ภาษาอารบิก จีน ฮิบรู ญี่ปุ่น เกาหลี การสร้างโปรแกรมภาษาต่างๆ จัดทำโดยผู้ที่รู้ภาษานั้นๆ โดยตรง หรือผู้ที่สนใจในการสร้างโปรแกรมภาษาต่างๆ เช่น การสร้างโปรแกรม การใช้ภาษาไทย หรือ ภาษาลาว ตลอดจนการใช้โปรแกรมภาษาพม่า ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นโดย วิศวกรไทย คอมพิวเตอร์จะเป็นตัวกลางในการขจัดปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจภาษาระหว่าง คนชาติในอนาคต ในประเทศสหรัฐอเมริกา คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลมีบทบาทในด้าน การศึกษา มีการใช้คอมพิวเตอร์ มากขึ้นในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา คอมพิวเตอร์มีบทบาทต่อการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ทางด้านการศึกษาได้ เป็นอย่างดีไม่เฉพาะแต่

<sup>๒๔</sup> ประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ, [ออนไลน์] แหล่งที่มา:

<http://montfort40651.blogspot.com> [๔ สิงหาคม ๒๕๕๗]

ภายในสถานศึกษาเท่านั้น บริษัทเอกชนต่าง ๆ สามารถนำคอมพิวเตอร์ มาใช้ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของตน ให้ได้รับการศึกษา หรือฝึกอบรมในงานหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ดีด้วย การใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อการศึกษา จะเป็นเรื่องธรรมดาในระบบการศึกษาต่อไป

โดยสรุปแล้ว ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นพระนิสิตได้รับประโยชน์ในด้านการติดต่อสื่อสารทำให้สามารถสื่อสารกันได้รวดเร็ว ทันสมัย และประโยชน์ในด้านการศึกษาที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา และใช้เป็นเครื่องมือในการสอน

### ๓.๕ โทษของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิต

นับตั้งแต่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทมากในชีวิตประจำวันของพระนิสิต การใช้เทคโนโลยีเป็นไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งหมายถึงการใช้เทคโนโลยีไปในด้านต่างๆ ซึ่งแน่นอนที่ทุกสิ่งย่อมมีทั้งคุณและโทษ มีโอกาสเกิดขึ้นได้แก่พระนิสิตได้ ซึ่งโทษของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิตอาจจำแนกออกเป็น ๒ ประเด็นดังนี้ ได้แก่

**๓.๕.๑ โทษที่มีผลต่อสุขภาพ** การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากเกินไปจนเกิดความจำป็นยอมนำให้เกิดโทษต่อสุขภาพได้ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ที่ทำให้เกิดโทษต่อสุขภาพ เช่น ทำให้เกิดโรคหุนหวกและหุดับ มีอาการปวดศีรษะ ทำให้ผิวหน้าอักเสบ เสี่ยงต่อการเป็นโรคเนื้องอกในสมอง เป็นโรคสมาธิสั้น เป็นโรคอ้วนและคอเรสเทอรอลสูงได้ ซึ่งการทำกิจกรรมอะไรก็ตามเกี่ยวกับเทคโนโลยีจอใหญ่ จอเล็ก ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต การนั่งนาน ๆ จ้องนาน ๆ ไม่พ่นเป็นภาระดวงตา นิ้ว มือ แขน ไหล่ หลัง ก้น และขา ไม่ว่าสามเณร พระภิกษุหนุ่ม พระสังฆาธิการที่เข้ามาศึกษาในวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หลายคนจะฝันทนเพื่อความรู้ อยากรู้ อยากเห็น ด้วยความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ต้องการรู้เหนือผู้อื่น ต้องการเป็นหนึ่งว่าข้าแน่ รู้ทุกอย่างที่คนอื่นไม่รู้ เพื่อจะเด่นในงานของตนเอง จึงเป็นที่มาของโรคเงิบซึ่งเป็นภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ผลกระทบด้านร่างกาย คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับดวงตา และโรคทางกล้ามเนื้อกระดูก ซึ่งจะให้มีโรคประจำตัวไปจนกระทั่งแก่เฒ่า และทำให้เป็นทุกข์ตลอดชีวิต

โรคเกี่ยวกับดวงตา การจ้องหน้าจคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นเวลานาน ถ้าระดับที่ว่างความสว่างไม่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อระบบของการกลอกตา ระบบกล้ามเนื้อและประสาท ซึ่งจะเกิดหลังจากใช้สายตานานผิดปกติ ทำให้เกิดอาการดวงตาล้า ดวงตาตึงเครียด ตาเข้ตาแดง แสบ ส่วนการเล่นเกมส์ อพเดทข้อมูล บนสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หากอยู่ในท่าที่ไม่เหมาะสมเป็นเวลานานอาจทำให้ปวดคอ ปวดหลังได้เช่นกัน ส่วนการใช้นิ้วมือเป็นเวลานาน อันตรายส่วนนี้คงไม่มาก คือ อาจทำให้ปวดเมื่อยข้อ นิ้วมือ เท่านั้น

**๓.๕.๒ โทษที่มีผลต่อสังคมสงฆ์** พระนิสิตแม้ว่าจะเข้ามาศึกษาในวิทยาลัยสงฆ์เป็นนิสิตของวิทยาลัยแล้วก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของคณะสงฆ์ด้วย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากเกินไปจนเกิดความจำป็นก็จะเกิดโทษต่อองค์กรสงฆ์ได้ ดังเช่น

- พระเล่นโทรศัพท์ เฟซบุ๊กใช้เป็นช่องทางในการจีบสีกา ตัดพ้อความรัก จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อศรัทธาของพุทธศาสนิกชนได้



- ทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกับฆราวาส หรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของคนในสังคมโลก การแพร่ของวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมอีกสังคมหนึ่งเป็นการสร้างค่านิยมใหม่ให้กับสังคมที่รับวัฒนธรรมนั้น ซึ่งอาจก่อให้เกิด ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นในสังคมพระนิสิต

- ทำให้เกิดผลด้านศีลธรรม การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วในระบบเครือข่ายก่อให้เกิดโลกไร้พรมแดน พระนิสิตบางท่านอาจมีการหมกมุ่นเกินไปในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อาจทำให้เกิดการละเมิดศีลของตน จนไปถึงออกข่าวคราวในทางที่ไม่ดีมีผลกระทบต่อสังคมสงฆ์ได้

-การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในสังคมลดน้อยลง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร และการทำงาน แต่ในอีกด้านหนึ่งการมีส่วนร่วมของกิจกรรมทางสังคมที่มีการพบปะสังสรรค์กันจะมีน้อยลง สังคมเริ่มห่างเหินจากกัน

สรุปได้ว่า โทษของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิต จำแนกออกเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้ ได้แก่ โทษที่มีผลต่อสุขภาพ ทำให้เกิดโรคหุนหวนและหูดับ มีอาการปวดศีรษะ ทำให้ผิวหนังอักเสบ เสี่ยงต่อการเป็นโรคเนื้องอกในสมอง เป็นโรคสมาธิสั้น เป็นโรคอ้วนและคอเรสเตอรอลสูง โทษที่มีผลต่อสังคมสงฆ์ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อศรัทธาของพุทธศาสนิกชนได้ ทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกับฆราวาส ทำให้เกิดผลด้านศีลธรรม การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในสังคมลดน้อยลง

### ๓.๖ บทสรุป

การปฏิสัมพันธ์กับโลกตามหลักอายตนะ ๖ นั้นพระนิสิตต้องรู้จักวางท่าที ที่เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิตนั้น จะต้องสำรวจระวังทุกอย่างในอายตนะทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ในการใช้อย่างแท้จริง ไม่ติดในวัตถุสิ่งของทางเทคโนโลยีจนเกินไป และต้องไม่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกินความพอดีจนกระทบต่อสายตาผู้พบเห็น ถูกมองไปในทางลบ จนทำให้มีผลกระทบต่อศรัทธาของชาวพุทธ

พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิตในด้านต่างๆ แสดงให้เห็นว่า พระนิสิตของวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์ไปได้หลายประการเช่น การใช้เพื่อสืบค้นข้อมูลด้านการศึกษา เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของพระนิสิตการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นข้อมูลทางการศึกษาของพระนิสิตนั้น เป็นไปเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในรายวิชาที่ได้ทำการศึกษา ให้เกิดความรวดเร็วในการทำงาน และเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต พระนิสิตเองก็ต้องระวังให้ดีในเรื่องของการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านั้น เพราะในความรวดเร็ว ความสะดวกสบาย ก็มีสิ่งที่ไม่ดีที่พระนิสิตต้องปิดกั้นไว้ไม่ไปเกี่ยวข้อง เพราะอาจทำให้เกิดผลที่ไม่ดีต่อพระนิสิตตามมามากมายหลังก็ได้

การใช้เพื่อติดต่อสื่อสารทำให้สะดวกในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิตเพื่อการสื่อสารนั้นก็เพื่อประโยชน์ต่อพระศาสนาในสังคมยุคใหม่ในปัจจุบันไม่ที่จะเป็นการสื่อสารเพื่อรับนิมนต์ หรือช่วยงานพระศาสนาในส่วนอื่นๆ ซึ่งการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารนั้นพระนิสิตก็ต้องใช้อย่างมีสติ สำรวมระวังให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นพระซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของชาวพุทธ

การใช้เพื่อเป็นสื่อในการเจริญจิตภาวนา เป็นประโยชน์ที่เอื้อต่อการเจริญสมาธิ การใช้สื่อสารสนเทศเพื่อเป็นสื่อในการเจริญจิตภาวนานั้น พระนิสิตสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปประกอบการเจริญจิตภาวนาได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเสียงที่ใช้เปิดประกอบการนั่งปฏิบัติธรรม การใช้เปิดสื่อธรรมะประกอบการเจริญสติ เหล่านี้ถือว่าเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประกอบการเจริญจิตภาวนาได้อีกทาง

การใช้ผลิตสื่อประกอบการสอนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสอนธรรมให้แก่เด็กนักเรียน ในโรงเรียนต่างๆ ได้การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการผลิตสื่อประกอบการสอนนั้น พระนิสิตสามารถใช้คอมพิวเตอร์ผลิตสื่อในการสอนธรรมะเพื่อไปใช้ในการอบรมธรรมะให้แก่เยาวชนหรือประกอบการสอนในห้องเรียนได้แก่ สื่อไม่ใช้เครื่องฉาย สื่อใช้เครื่องฉาย สื่อเสียง รวมไปถึงก่อนการไปสอนต้องเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเข้าไปสอน เช่น โดยเตรียมตัวผู้สอน เตรียมจัดสภาพแวดล้อม การใช้สื่อ และการประเมินติดตามผล สิ่งทั้งหลายเหล่านี้จะทำให้การผลิตสื่อในการเรียนการสอนของพระนิสิตประสบความสำเร็จได้

การใช้เพื่อพิมพ์งานส่วนตัวหรืองานคณะสงฆ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พระสงฆ์เข้าใจสภาวะของตนเองแล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศก็คือวิชาการอย่างหนึ่งที่พระควรศึกษา และคณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้พระได้มีโอกาสศึกษาให้มากขึ้น โดยใช้หลักปฏิสัมพันธ์คือรู้จักความหมาย รู้จักหลักการ รู้จักภาษาหรือศัพท์เฉพาะต่างๆ และสามารถคิดต่อได้ เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรู้เท่าทันและนำไปอธิบาย หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้กับคนร่วมสมัยเข้าใจได้ พระสงฆ์ก็จะอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปอีกนาน

เทคโนโลยีสารสนเทศก็คือวิชาการอย่างหนึ่งที่พระควรศึกษาและคณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้พระได้มีโอกาสศึกษาให้มากขึ้น โดยใช้หลักปฏิสัมพันธ์คือรู้จักความหมาย รู้จักหลักการ รู้จักภาษาหรือศัพท์เฉพาะต่างๆ และสามารถคิดต่อได้ เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรู้เท่าทันและนำไปอธิบาย หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้กับคนร่วมสมัยเข้าใจได้ พระสงฆ์ก็จะอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปอีกนาน

ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นพระนิสิตได้รับประโยชน์ในด้านการติดต่อสื่อสารทำให้สามารถสื่อสารกันได้รวดเร็ว ทันสมัย และประโยชน์ในด้านการศึกษาที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา และใช้เป็นเครื่องมือในการสอน

โทษของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของพระนิสิต จำแนกออกเป็น ๒ ประเด็นดังนี้ ได้แก่ โทษที่มีผลต่อสุขภาพ ทำให้เกิดโรคหุหนวกและหูดับ มีอาการปวดศีรษะ ทำให้ผิวหนังอักเสบ เสี่ยงต่อการเป็นโรคเนื้องอกในสมอง เป็นโรคมะเร็งลำไส้ เป็นโรคอ้วนและคอเรสเตอรอลสูง โทษที่มีผลต่อสังคมสงฆ์ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อศรัทธาของพุทธศาสนิกชนได้ ทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกับฆราวาส ทำให้เกิดผลด้านศีลธรรม การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในสังคมลดน้อยลง